

บทที่ 3

คาดบุก และวิกฤติการณ์ทางภูมิปัญญาและจิตใจ ในคริสตศตวรรษที่ 14-15

คาดบุก

ชนพหุเผ่าได้ปรากฏตัวในเหตุการณ์ทางการเมืองของยุโรปตะวันออกใน ค.ศ. 1223 ชาว Tata ได้บุกโจมตีดินแดนต่างๆ ตั้งแต่คอเคชัสเป็นต้นไป และกดขี่ชาวคิวมัน(Cuman(โพล็อฟสี-Polovtsy)) ลงเป็นทาส เจ้าชายรัสเซียทั้งหลายใช้ไจต่อคำร้องขอให้ช่วยของพวกคิวมัน จึงรวมรวมทัพรัสเซียเข้าช่วยสู้รบ ทัพรวมของรัสเซียพ่ายแพ้ที่แม่น้ำคัลคา(Kalka) ไม่ไกลจากทะเลอาซوف เจ้าชายรัสเซียหลายองค์สืบพระชนม์ บางองค์ถูกจับและไม่ทรงมีโอกาสลับคืน ถื่นเดิมได้อีก ชาว Tata ไม่ได้อีกประโภชน์จากซักราชรัตน์ แต่กลับถอยทัพคืนสู่ทุ่งหญ้าสเตปส์ ในเอเชีย และไม่ได้มารุสเซียคักจนถึง ค.ศ. 1237 ในค.ศ. 1237 ทัพชาว Tata บุกโจมตีรุสเซียอีก บาตู(Batu หรือ บาตยี(Batyi) ชื่อที่ชาวรัสเซียให้เรียก) เป็นผู้นำ บาตูเป็นหัวานปูซองเจกิส ช่าน เดินทัพมาจากทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเข้าพิชิตพวกบัลการในบริเวณแม่น้ำโอลกา แล้วมุ่งเข้าโจมตีรัฐเจ้าชายแห่งเรือ汗และรัฐมีร์-ชุสตาล ทำลายบ้านเมืองหลายแห่งสังหารประชาชนที่พ่ายแพ้ต่อสู้ ทัพทานตะ(Tartar hordes) ไม่ไปมีลึกลับโกรอด ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือหรือลึกลึกล่อนโน้มเลนส์ท เมตตะวันตก ตั้งอยู่ ณ ที่เดิมนั้น จนปัจจุบันจึงเดินทัพต่อเข้าพิชิตทำลายเมืองเชอร์นิกฟและคีเกฟ แล้วมุ่งทัพต่อไปยังตะวันตกผ่านดินแดนโวลีเนีย และกาลิช(Volynia and Galich) มีจุดตนนี้ชาว Tata สามารถยึดครองดินแดนต่างๆ ไว้ได้โดยไม่มีผู้ใดกล้าประจันชัดชวาง

ทัพตัดพิชิตยังการ์ ไซลีเชีย โนราเวีย และหยุดพักทัพอยู่ ไม่เคลื่อนตัวไปทางตะวันตก บางทีอาจหยุดเพื่อรอโจมตีต่อไป ไม่ว่าเหตุผลจะเป็นอะไรก็ตาม เมื่อช้านผู้ยังไม่กลับ กลับเขยิกางลังสันชิพลังใน ค.ศ. 1241 ชาว Tata ได้เตรียมการเดินทางกลับไปยังดินแดนตะวันออกแต่ดินแดนรุสเซียยังคงตกอยู่ภายใต้อำนาจของชาว Tata

“ทัพชาว Tata”⁴ ที่ทรงพลังอำนาจกว่าเกรงชามเมื่อมีบาตูเป็นแม่พิพ ไม่สามารถรักษาชัยชนะอันยิ่งใหญ่ไว้ได้นานโดยเฉพาะในดินแดนทางตะวันตกนี้ กองทัพอ่อนกำลังลงและเกิดความแตกแยกทางการเมือง ดินแดนส่วนหนึ่งของจักรวรรดิที่มีเมืองหลวงตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำโอลกา ตั้งตัวเป็นอิสระได้ ในคริสตศตวรรษที่ 16 ชาว Tata ทะเลาะวิวาทบาดหมางกันเองภายใน

จักรวรรดิเป็นเหตุให้เกิดแคว้นที่มีชื่อ “ชาวตาดเป็นผู้ปกครองหลายแห่งได้แก่ คากาน ไคร เมีย อัสตราช่าน ต่อมماเจ้าชายรุสเซียผู้สืบสิทธิ์ค่านานาจปีกครองแคว้นทรงสามารถหันปีกครองได้อีกแต่โดยมีช้านสนับสนุนให้ทรงมีอำนาจมั่นคงอยู่ได้ เดิมที่ช้านจะถูลเซย์เจ้าชายผู้ปกครอง แคว้นทั้งหลายไปรับเอกสารรับรองที่เรียกว่า ยาร์ลิก(The Yarlyg) เพื่อกืนยันอำนาจของพระองค์ ต่อมماเจ้าชายไม่ต้องเส็จไปปราภูพะรองค์เพื่อเข้ารับเอกสารนี้อีก เมื่อถึงต้นคริสตศตวรรษที่ 14 เจ้าชายทรงมีสิทธิ์เก็บรวบรวมภาษี เจ้าน้ำที่เก็บภาษีชาวตาด(Bastak) และโดยเฉพาะผู้ตรวจการชาวตาด(Dyngas) มีอิทธิพลต้น้อยลง เพราะเมื่อแรกนั้นเจ้าชายทรงต้องอาศัยยาร์ลิกยืนยันพระราชอำนาจ ตลาดจึงเข้าใจว่าราชวงศ์รุสเซียจะไม่สามารถอยู่ให้ถูกและมั่นคงชื่นได้ แต่นับตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา เจ้าชายแห่งมัสโคลีวะทรงสามารถสถาปนาพระองค์ ดำรงพระอิสริยยศแกรนด์เรินส์และทรงสืบสานพระราชอำนาจต่อ กันมาภาย ในพระราชวงศ์ได้

ตั้งแต่ต้นชาวตาดถือนโยบายขันติธรรมทางศาสนา เรื่องนี้นับว่าสำคัญ ตาดผ่อนผันภาษีอากรและบรรณาการทั้งปวงแก้วด^๕ ไม่มีหลักฐานว่าตาดกระทำการลงโทษผู้ใดด้วยเหตุทางศาสนา เว้นแต่เรื่องที่ได้ปลงพระชนม์เจ้าชายมีคาอิลแห่งเชอร์นิโกฟ ซึ่งเป็นพระเจ้าทรงปฏิเสธที่จะแสดงความจงรักภักดีต่อช้านมากกว่า วัดต่าง ๆ ย่อมประสบความยากลำบากกับการที่ชาวตาดเข้าย้ายบ้านเมืองและเดินทาง แต่เหตุการณ์เช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งและไม่เที่ยมให้รุนแรงมากไปกว่าสมัยที่เจ้าชายทั้งหลายเคยทรงจ่องจลังพลอยกันเองด้วยความอาฆาตพยาบาท

ในสมัยแรก ชาวตาดไม่ครร์มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่орุสเซียเท่าใดนัก ต่อมารุสเซียได้จัดระเบียบกองค์กรภายในขอบเขตตามอย่างตาด มีค่ายมีจากภาษาตาดเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ เดนกา(den'ga-เงิน) อัลติน(altyn-โรงภาษี) ตามอชเนีย(tamozhnia สำนักงานภาษีอากร) และคานนาเช(kaznachei-cashier-เงินสด) ที่เกี่ยวกับการไปรษณีย์ได้แก่ยามชิก(yamshchik-ม้า ซึ่งใช้กันมาตรฐานเท่าทุกวันนี้) อิทธิพลของตาดทางวัฒนธรรมมีไม่นักไปกว่านี้ ในคริสตศตวรรษที่ 16 ชาวรุสเซียເຄาหนะช่านชาวตาดได้ในที่สุดที่คากาน และอัสตราช่าน

เราจะสรุปไปได้ว่าชนชาวตาดตั้งมั่นและเที่ยวกะรำทำอาบาน เจไปทั่วดินแดน และว่าด้วยวิธีนี้วัฒนธรรมของชาวตาดจึงขยายไปสู่ส่วนต่างๆ ของประเทศ หรือไม่ก็ชาวตาดไม่มีวัฒนธรรมซึ่งไม่ใช่เช่นกัน เจ้าน้ำที่การเงินและผู้ตรวจการชาวตาดอาจแผ่ออำนาจอิทธิพลจากใจ

กลางวันเจ้าชายต่างๆได้ แม้ว่าคริสตศาสนาก็เป็นเครื่องกันกีดขวางระหว่างคนรุสเชียกับโลกของชาติด้วยความ

เรื่องสำคัญคือทัพชาวตากได้สละตัวเดนตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ของรัสเซียชาวและยุเครนให้ไปแลนด์-ลิธูเนียโดยง่าย จากนั้นการพัฒนาทางด้านภูมิปัญญาและจิตใจในดินแดนตั้งกล่าวจึงเป็นไปโดยอิสระและไม่มีความสำคัญต่อรัสเซียให้ญี่ห์หรือเกรตตุรัสเซียอีกเลยจนถึงคริสตศตวรรษที่ 17

“เอกสารชาติด” ที่ว่าหนักหน่วงยิ่งนักเป็นเรื่องที่ยังไม่อาจตกลงเป็นที่แน่นอนได้ ความเห็นที่ว่าແผ่านดินถูกทำลายล้างไปจนลืมและประชากรลดลงเป็นเรื่องที่นำมากล่าวถึงอีกไม่ได้แล้วในทุกวันนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจและความสำคัญของลั่งที่อเล็กซานเดอร์ เนฟสกี (Alexander Nevskii สืบพระชนม์ใน ต.ศ. 1233) ทรงกระทำเมื่อต่าง ๆ กัน อเล็กซานเดอร์ เนฟสกีทรงเป็นเจ้าชายแห่งนอร์โกรดและแห่งชุสตาล ต่อมาระได้รับการสถาปนาเป็นนักบุญ เหตุหนึ่ง เพราะทรงสามารถป้องกันความจักรของพระองค์ไว้จากการโจมตีของพวงสวีด (Swedes) และกองกำลังตัวตันทางตะวันตกได้ เหตุอีกประการหนึ่ง คือพระองค์ทรงแสงห้าและทรงดันพบริช้อยอย่างสงบทับพวงตาก (modus vivendi) ได้ นโยบายนี้ดูเหมือนหนึ่งเป็นการแสดงอาการต่อต้านชาวตะวันตกของรัสเซีย แต่อาจคือรายการได้ว่าเป็นผลจากการประเมินถี่นาจของชาวตะวันออกและชาวตะวันตกอย่างที่เป็นจริงมาตลอดได้เห็นกัน ก่อนหน้านี้เจ้าชายดานีลแห่งกาลิช(Daniil of Galich)หันไปหาตะวันตก พระองค์ทรงรับมองกูญจากพระหัตถ์ของพระสันตปาปา ออย่างไรก็ต่ำพระองค์ทรงได้ระยะโฆษณาจากการหันไปทางตะวันตกน้อยกว่าที่อเล็กซานเดอร์เนฟสกีทรงได้รับจากการหันไปทาง“ตะวันออก” ออย่างน้อยที่สุดอเล็กซานเดอร์ ทรงทำให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าจะมีสันติภาพที่ยั่งนานา เรื่องที่ว่าอเล็กซานเดอร์ทรงหันไปหาโลกของชาวตากทางด้านจีตใจและภูมิปัญญาด้วยหรือไม่นั้นเป็นเรื่องนอกประเด็น ภายใต้การปกคลุมของชนชาวตากมีความเจริญทางปัญญาเกิดขึ้นใหม่หลาทุ่งการ แต่ไม่พบร่องรอยที่จะระบุว่าตากมีอิทธิพลต่อความเจริญต่าง ๆ นั้น

สภาพความเจริญทางภูมิปัญญา

หลังจากเกิดกลุ่มคริสต์ใหญ่ในคริสตศตวรรษที่ 13 โครงสร้างทางการเมืองของโลกสลาฟตะวันออกเริ่มนั่นคงขึ้น ก่อนหน้านี้นั่นการที่ทัพชาวตากบุกโจนตีดินแดนก่อให้เกิดวิกฤติ การณ์ทางภูมิปัญญาอย่างสำคัญ องค์พยายามทางภูมิปัญญาของสลาฟตะวันออกต้องเจ็บป่วย อ่อนแคลง และต้องการแพทย์ดูแลเอาใจใส่ การที่ตากบุกทำให้ท่าทีส่อเค้าความเจริญทางภูมิปัญญาที่กำลังเป็นไปได้ด้วยดีนั้นสอดคล้อง ดังที่เห็นได้ในคริสตศตวรรษที่ 11 ผู้คนมีครรภ์ท่า

เชื่อมั่นว่าอนาคตจะดีขึ้นกว่าเดิมอยู่ จนกระทั่งในคริสตศตวรรษที่ 12 ครั้ท่านนี้ได้กลอนแคลนลงเป็นอันมาก คนนอกศาสนาพิชิตแผ่นดินของชาวคริสต์ และชาวคริสต์จึงต้องหนทางอยู่กับกฎของคนนอกศาสนาเหล่านี้ให้ได้ อย่างไรก็ดีนายใหม่ไม่ได้มีอิทธิพลต่อชาวล้าฟทางภูมิปัญญา และโดยความเป็นจริงชาวตาดไม่ได้พยายามทำให้เป็นเช่นนั้น ตามมีคุณความดีประการหนึ่งที่ควรเอียถึงคือมีหันติกรรมทางศาสนา แต่กฎของตาดตัดหนทางเชื่อมโยงระหว่างสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาและจิตใจ ส่วนกับดินแดนทางตะวันตกนั้นยังพอติดต่อกันได้บ้าง การเมืองและเศรษฐกิจของรัสเซียซึ่งเลื่อมถอยลงในคริสตศตวรรษที่ 12 ได้ถึงจุดจบ เนื่องที่บรรดาเจ้าชายวิภาลังสถาปัตยและน้ำความย่อยยับมาสู่ผู้คนเป็นเพียงสัญญาณปะบกซึ่งไม่ใช่สาเหตุโดยตรง ในช่วงตั้งแต่ปลายคริสตศตวรรษที่ 12 จนถึงต้นคริสตศตวรรษที่ 13 มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านการเขียน แต่ก็เป็นเพียงเรื่องแสงแห่งสนธยา ก่อนที่รัตติกาลจะมาเยือน จุดจบนี้มีสาเหตุจากภัยใน ไม่ใช่เป็นพระตาดเข้ามาปักคร่องเท่านั้น ระหว่างที่ทัพชาวตาดเข้าพิชิต การย้ายบ้านสร้างความพินาศให้จริง แต่ไม่สามารถการณ์จนเกินเหตุ ตาดไม่ได้เหยียบเข้าไปทั่วแผ่นดินรัสเซีย แม้แต่เมืองที่มีงดงามบูรณะเมืองอย่างโนฟโกรอดและสมโภลเอนส์ ดินแดนที่ตาดไม่ได้เข้าย้ายก็ไม่อาจหลุดพ้นไปจากอำนาจของตาด คือไม่สามารถดำเนินนโยบายอย่างอิสระได้ อย่างไรก็ดีสถานะของเจ้าชายรัสเซียทั้งหลายไม่ได้ตกต่ำสิ้นหวังเสียทั้งหมด ต่อมามีเจ้าชายทรงพบหนทางที่จะอยู่อย่างสงบกับช้านชาวตาด (*подъя* *и vivendi*)⁶ มีเรื่องราวที่สำคัญคือเจ้าชายมีคาอิลแห่งเซอร์นิกอฟ เสด็จน์ไปถังการเมืองตาดบุกและเสด็จกลับมาภัยในช่วงปี น้อยนายปักครองของอเล็กซานเดอร์ แวนสกีได้รับการยอมรับจากทั้งสองฝ่าย กษัตริย์ในราชวงศ์เก่าปักครองต่ำไปได้ทั่วประเทศนั้น แต่แผ่นดินนี้ได้สูญเสียความศักดิ์ศรีทางภูมิปัญญาและจิตใจไปเสียแล้ว

การที่ตาดบุกส่งผลกระทบต่อความเป็นใบหน้าภูมิปัญญาและจิตใจของนักบางชุสเซีย เป็นอย่างมาก แม้ว่า "วัด" น่าจะเพชรภูมิความยกสำนักกว่าโลกของ "พระวาส" ก็ตาม เมื่อเจ้าชายยกจนลงจึงทรงอุปถัมภ์วัดอีกไม่ได้ เหล่าเจ้าชายทรงวิภาลังหนามงจรเรกันอย่างไม่รุ่ง朗และทรงอาทิตย์ความช่วยเหลือสนับสนุนจากชาวตาดบ่อยครั้ง เจ้าชายเหล่านี้ไม่ทรงสร้างความพินาศให้กับแผ่นดินได้มากเท่ากับสมัยก่อนหน้านี้ แต่ชีวิตทางวัฒนธรรมได้เลื่อมถอยลงทุกที สาเหตุสำคัญคือเศรษฐกิจเลื่อมลง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาและจิตใจเสื่อมลง น่าจะเป็นพระความเชื่อที่เกิดขึ้น เมื่อต้นคริสตศตวรรษที่ 12 ที่ว่า "โลกทั่ว" และวารหนทางที่จะกำราบความบริสุทธิ์ทางศาสนา และศีลธรรม คือหน้าให้พ้นจากโลกนี้ ชาวรัสเซียสมัยนี้ประสบพบเห็นเรื่องราวเหตุการณ์นับ

ตั้งแต่ที่พวกรอกศาสนาพิชิตชนชาวคริสต์รุสเซีย และเห็นการปิดล้อมจักรวรรดิแซนทิน บีแซนทินอ่อนกำลังลงไม่อาจขับไล่ชาวเตอร์กที่หาญเข้าโจมตีได้ ในที่สุดบีแซนทินต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของเตอร์กใน ค.ศ.1453 ก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น ชาวรุสเซียเคยคิดลงสัญเรื่องความเป็น ‘นิภัยทางการ’ ของบีแซนทินซึ่งเคยรวมอยู่กับคริสตจักรโรมันมาก่อน

เหตุการณ์ทางการเมืองและศาสนาเป็นเพียงสาเหตุรองลงมา เหตุที่ลึกซึ้งกว่านั้นที่ทำให้วิกฤติการณ์บังเกิดขึ้น ได้แก่ การที่ชาวславาฟตะวันออกประสบความล้มเหลวไม่สามารถสร้างความเจริญแก่ภูมิปัญญาและจิตใจที่เป็นของตนเองโดยเอกสารได้ ความล้มเหลวนี้มีมาต่อมาที่จะเกิดขึ้นในคริสตศตวรรษที่ 13 และในศตวรรษต่อๆ มา ฟลอโรฟ สกี (G. Florovsky) นักประวัติศาสตร์รูมีปีญญาธุรุสเซียเรียกยุคที่ชาติการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมอย่างเป็นเอกสารนี้ว่า “ช่วงศตวรรษที่เงียบสงบ” (Centuries of silence) ฟลอโรฟสกีอธิบายไม่ได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้นและเรียกว่าเป็น “ปริศนา” นักศึกษาโซเวียตที่ถือหลักจาระในเหตุผลสารนิยมเป็นไม่เท่ากับสิทธิ เครื่องใช้หัตถกรรมใจทั้งมวล ก็ไม่สามารถตีความเรื่องนี้ให้แจ่มชัดได้ เมื่อชาวславาฟ ตะวันออกไม่มีอุทุกทางภูมิปัญญาและจิตใจที่เป็นของตนเอง ไม่รู้จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ชาติชาวславาฟตะวันออกจำเป็นต้องหาทางออกให้พ้นจากวิกฤติการณ์นี้ เหตุการณ์กำหนดทางให้เดินพวกรเข้าไม่ได้พยายามเอาชนะความป่วยไข้ทางจิตใจด้วยกำลังของตนเอง กลับแสวงหาแพทย์จากภายนอกเขตปริมณฑลแห่งวัฒนธรรมของตน และต้องใช้เวลาค้นหานานถึงสองร้อยปีไปบ้าง ตั้งแต่ ค.ศ.1300-ค.ศ.1500 และบัดนั้นเองที่ความคิดเรื่อง ‘รุสเซียอันศักดิ์สิทธิ์’ ได้บังเกิดขึ้น ก่อนปลายคริสตศตวรรษที่ 15 ความคิดเรื่องนี้ไม่ได้มีอยู่เลย

ภาพของ ‘รุสเซียอันศักดิ์สิทธิ์’ ในใช้ภาพอุดมคติแต่เป็นภาพเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชาวรุสเซียในตอนนั้นจริงๆ ‘รุสเซียอันศักดิ์สิทธิ์’ ในใช้ภาพที่กำหนดชื่อน้ำดด ไม่ใช้การเพรียกหาเพื่อให้ได้เป็นเช่นนั้น และบอกวิธีสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น มันเป็นเพียงเหตุนิยายหวานใจให้อ่อนโยน เรื่องหมอนที่หวานมนุนน่อน แต่ประวัติศาสตร์ไม่เคยนิยมอยู่กับที่ ซึ่งแสดงว่าปัญญาของรุสเซียมิได้หลับใน ชาวรุสเซียในคริสตศตวรรษที่ 16 เชื่อว่าประเทศของเขายังอยู่นอกเหนือและเลี้ยงพันประวัติศาสตร์ไปแล้ว ‘รุสเซียอันศักดิ์สิทธิ์’ เป็นสิ่งแสดงว่าประวัติศาสตร์จบลงแล้ว ความคิดเห็นนี้ไม่เคยหมดไปจากชีวิตจิตใจของชาวรุสเซียนับแต่นั้น เป็นเหตุผลที่ให้คุณภาพความว่าเริ่ดผิดปกติในประวัติศาสตร์รูมีปีญญาของรุสเซียได้หายไป และบางที่เป็นได้ว่ามันครอบงำความคิดของรุสเซียในปัจจุบันได้มากกว่าแต่ก่อนนี้ด้วย

การหันไปทางตะวันออก “พากถือลัทธิจูด้า”

ห้องเรียนเกี่ยวกับขบวนการ “นักกรีต” ที่มีบทบาทสำคัญในคริสตศตวรรษที่ 15 มีเรื่องที่ยังไม่ชัดเจนคือเรื่องของความพยายามและความห่วงเหลือจากภายนอกครุสเชีย์ของสมัยนั้น พากนอกรีตต่อพากที่เปลี่ยนไปในแบบลัทธิจูด้า(Judaism) หรือตามที่ฝ่ายปฏิปักษ์เรียกหานว่าพากถือลัทธิจูด้า(Judaizers -zhidovstvuyushchie) หลังจากที่ปรานีรามาจนการจูด้า “ความแตกแยกทางศาสนา” เริ่มแผ่ขยายเข้าไปในอุคูเครนและรัสเซียทางซึ่งขณะนั้นเป็นของโปแลนด์-ลิสต์เนีย และไม่ได้มีส่วนร่วมชีวิตทางกฎหมายปฎิญาของรุสเชียอย่างแท้จริง

ต่อมาเมื่อขบวนการนอกรีตที่นอฟโกรอดและมอสโก ห้องที่นำสังเกตคือเกิดขึ้นในหมู่ชาวยิวสานัก นักการทูตและนักบางชั้นจำนวนมาก ตัวรูปของขบวนการนี้แพร่กระจายลือว่าพาก “นอกรีต” นับถือศาสนาโมเสส(Mosaic faith) แต่ห้องที่จริงมีอยู่ว่ามีนักบางเห้าร่วมขบวนการ ซึ่งเป็นกลุ่มพิสูจน์ได้ที่สุดว่าข้ออ Köln ล่าว่านั้นเป็นเท็จ เมื่อถึงตอนนี้เป็นเรื่องยากที่จะปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาของยิวอย่างลับ ๆ ได้

ทราบรู้เรื่องลัทธิจูด้าได้จากบทโดยเด้งปฎิญาณธรรมะกับพากที่ต่อต้านลัทธินี้ พากจึงตั้งหัวว่ามีความเห็นแย้ง ซึ่งอาจระบุได้ว่าเข้าเล็กหน่อยไปเรเตสแต่นั้น พากจูด้าปฏิเสธไม่รับรู้ แผนแม่บทการปฏิริรัมภารณ์นอกรีต พากเชื่อว่า “การสมุดภารណามาในใจ” สั่นคลอนไป ก็เช่นเดียวกับ พากเชื่อปฏิเสธการเคารพรูปปูชนียสถานกับบุญ แต่ตั้งหัวสงสัยเรื่องทิพย์(divinity) ของพระตริสต์ เมื่อร่วมห้องลัทธาต่างๆ ที่มีต่อพากอย่างแสลง ได้ภาพที่ดูเหมือนกับลัทธิสูสไทร์(Hussitism) หัวรุนแรงเห็นด้วย เงมago พากสูสไทร์เป็นชนเผ่าผู้เห็นแย้งกับศาสนาจักร ในคริสตศตวรรษที่ 15 ก่อนที่ลัทธิไปร์เตสแต่นั้นจะก่อตั้งขึ้น มีผู้เชื่อว่าความเห็นแย้งทางศาสนาเน้นพรرمายที่นอฟโกรอดเพราจะเจ้าชายแห่งตีเอยฟ์รุนน์เยา และที่มอสโก กรูติชิน(E.Goritsyn) ผู้เคยเป็นทูตประจำศักดิ์การเป็นผู้ที่นับถือลัทธิจูด้าถึงกันที่สุด จึงเป็นไปได้ว่าผู้นับถือลัทธิจูด้าและผู้นับถือลัทธิสูสไทร์มีความเกี่ยวข้องกัน ในสมัยนั้นด้วยที่เป็นส่วนหนึ่งของโปแลนด์-ลิสต์เนีย ดินแดนที่อยู่ในช่วงสมัยหนึ่งนั้น นักายสูสไทร์ปฏิบัติการลับเป็นการลุกคามลัทธิศาลาลิก ซึ่งเป็นนักายทางการ มีหลายคนเลื่อมใสสูสไทร์ค่างรุนแรง และหนีจ้ากโนร์มันส์ไปยังสังการี และนอฟโกรอด พากเหล่านี้ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับดินแดนทางตะวันตก รวมทั้งสถาพรตะวันตกด้วย นักบุญแห่งนอฟโกรอดบางองค์เป็นชาวสถาพรที่มาจากการตะวันตก

พากนอกรีตสร้างผลงานไว้มากมากหลายชิ้น งานทั้งหมดเป็นบทแปลวิทยาการของชาวอาหรับ โดยแหล่งภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นการลักพาตัวที่มีช่องการแนะนำให้กับพากนอกรีตไปได้ งานเหล่านี้ได้แก่ เชเครโตรุม (Secreta Secretorum) แฟรงค์ฟูร์ต

ของอริสโตเตลล์ที่ว่าด้วยเรื่องลักษณะและภาษาพ นักพนวกเป็นบทคัดงานเรื่องภาษาของการเล่น และบทพนวกเรื่องอื่น ๆ ตรรกวิทยาของโมเสส (Maimonides) งานของประณญาหารับอัลกาชาเร (Algazari) สองชื่นและพังห้องฟ้าแสดงวิถีโจรของดวงจันทร์ งานบางชื่น เช่นเซเครตา เช เครโตรุ่มเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วทางตะวันตกในภาคภาษาละติน บางเล่ม เช่นของโนมนตีสและ อัลกาชาเร ปรากฏเป็นตัวพิมพ์ภาษาละติน หลังจากมีการประดิษฐ์แท่นพิมพ์แล้ว ผลงานทาง ด้านศาสตร์ของพากจูดานนี้ ถ้ามีงานที่เป็นประเภทต้นต่อริบ แล้วก็ันบัวหาที่คงเหลืออยู่ไม่ ได้เลย เดิมที่นั่นพากนับถืออัลกิจูดาสนใจคัมภีร์เก่า ซึ่งขณะนั้นยังหาที่เป็นภาษาสลาฟอ่านไม่ ได้⁷ ความสนใจคัมภีร์เก่าเหมือนพากจูดายังคงอยู่โดยตลอดที่ปัจจุบัน งานแปล บทสาดเจาภาษาอิบูร์ของสมัยนั้นยังคงมีเก็บไว้อยู่ ซึ่งอาจไม่ใช่งานของพากจูด้า ไฟรอฟสกี ที่ค่าว่าเป็นงานที่ดึงใจให้ชาวเยอรมันรู้ภาษาอิบูร์ได้อ่าน อย่างไรก็ตีพากนอกรีตสนิจารณคดี ศาสตราและวิทยาการทางlogic พากเชาพยายามหาแหล่งภูมิปัญญาและจิตใจใหม่เพื่อเพิ่มเติม เห้ากับของเดิมหรืออาจใช้แทนที่ของเก่าที่เป็นแบบบี薛นที่นั่น

งานแปลของนิกายหลัก

งานแปลของพากจูด้าส่งผลที่แปลกกว่าปกติ หลังจากที่พากนิกายทางการจัดพาก นอกรีตได้ด้วยปีนและดาว พากเชาเพนเรื่องน่าเสียใจที่ว่าหนังสือแปลเป็นภาษาสลาฟที่พาก นอกรีตมีอยู่นั้นยังให้ประโยชน์แก่วัดนักยาท์ มากกว่าได้มีพล พากเชาได้ค้นตามห้องสมุดของวัด ต่างๆ เพื่อหาหนังสือที่หาดหายไปแต่ไม่พบ จึงต้องแปลเอง ผลก็คือนักบุญได้แปลคัมภีร ในเบลล เป็นภาษาสลาฟที่สมบูรณ์เป็นฉบับแรก ชื่อว่า เกนนาดีในเบลล (Genesii Bible) ตามนามแห่งอาชีวะแปลแห่งนอฟโกรอดผู้จัดการแปลที่นั่น อย่างไรก็ตีคริสตจักรทางการไม่ได้ อาศัยนี้แน่นหินช่วยเหลือเพื่อให้ได้ต่อรา มาแปลแต่กลับหันไปทางตะวันตก ส่วนหนึ่งใช้ต่อรา ภาษาละตินและอาศัยบทแปลภาษาเยอรมันช่วย ขณะที่ “พากนอกรีต” พยายามอ่านในเบลล อย่าง เค้าเป็นเอกสารไทยเพื่อให้ได้ความรู้ทั้งหมด นักบุญของวัดนักยาท์กลับสนิจเรื่องจะให้ในเบลล ฉบับแปลเล่มใหม่นี้มีความสมบูรณ์มากกว่าจะสนใจว่าผู้อ่านค่านแล้วจะเข้าใจได้มากน้อยเพียง ใด

ในงานแปลของนักบุญนิกายทางการปรากฏแนววิทยาศาสตร์ชั้ดเจนชื่น งานของพาก นอกรีตอาจเป็นตัวอย่างให้เกิดการแปลในลักษณะนี้ อย่างไรก็ตีนักบุญเลือกงานที่ล้ำสมัยแล้ว นาแปล เช่นที่เลือกแปลลูซิดาริอุส (The Lucidarius สารานุกรมวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเล่ม แรก ๆ ของสมัยกลาง) การบริจาคของคอนสแตนติน (The Donation of Constantine) และ งานอื่น ๆ ประเภทเดียวกัน และยังคงคำที่ไม่เข้าใจไว้โดยไม่แปล เช่นคำเยอรมัน ตุนกลาง

ของงาทแปลเป็นภาษาวัดสลาฟ “Schlange” (งู) แปลงเป็น “Slangi” ซึ่งเป็นคำที่ไม่มีอยู่ในภาษาสลาฟ เป็นลักษณะที่หันไปคาดศัยตะวันตกและไม่ได้ผล แม้แต่วิธีจดงเรประทัดประหารพวงนอกริตรก็เป็นเรื่องที่รับເຄົອທີພລຄາລຄາສານາຂອງຕະວັນຕົກໃນສມັຍກລາງນາໃຫ້ແລ້ໄດ້ຍັກກົມຕົກຕົງຜູ້ເຄົ່າງຄາສາຫສາຍພຣະອງທີ່ຂອງສເປັນມາຂ້າງເປັນຕົວຢ່າງເຄົພະ

ເຮືອລື້ລັນມ້ຫສຈຣຍແບບປີແຜນທີ່

ບີແຜນທີ່ນີ້ມີອົກທີ່ພລຕ່ອຂົວດັຈຕົວຢູ່ເງາມຂອງຊາວຮູສເຊີຍ ປະການນີ້ດີອາຫາວນກາຮັສຄາສມ’(Hesychasm) ໃນຄຣິສຕຄຕວຽຣຍ໌ທີ່ 13 ຂບວນການນີ້ແພຣ່ຫລາຍເນື່ອງຈາກສອນ “ເທື່ອນິກ” ພິເສຍໃຫ້ເຫັນສິ່ງລື້ລັນມ້ຫສຈຣຍີໄດ້ ອີ່ຢ່າງເຂັ້ນໃຫ້ຄົນຍືນອູ້ໄດ້ມີໄຫວ່ຕິງ ສີຮະຕົກ ໜຸດລົມຫາຍໃຈ ແລະ ສົວດວກວານາ ທາງຕະວັນຕົກແລ້ວທີ່ບີແຜນທີ່ນີ້ ມີການປົງປົງບົດຕົວວິທີ “ເພິ່ນຈຸດກລາກທ້ອງ” ບັນດັບໃຫ້ພັນເຫັນສິ່ງລື້ລັບດ້ວຍ “ກຣມວິທີທາງວິຢູ່ເງາມ” ພວກນີ້ເພື່ອເຢືຍຄັດຄ້ານອ່າຍ່າງຮຸນແຮງ ຮ້ອຍໄມ້ກີ່ເປັນຕໍ່ລັດເລີຍເປັນເຮືອງຫວັນຫວ້າ ພວກເສີຄາສົດມູ່ງໝາຍຄວາມສົບສຸຂະກາຍໃນ (ຄ່າກົກຄົອ hesychia) ວິທີນີ້ໄດ້ພັດນາເປັນລັກທີ່ທີ່ມີຄືນ້າທາງເຫວົວຫຍາແລະມີການຄາດທະນາການໂດຍພື້ນຮູນອູ້ທີ່ກາຮັສເອົາເຮັດ (praxis pietatis) ກາຮັສທີ່ມີຄືນ້າແລ້ວນີ້ (ແລ້ວທີ່ເກີ່ວກັບການສອນໃຫ້ເພິ່ນ) ແພຣ່ຫລາຍໃນຮູສເຊີຍ ຮ້ອຍມີອົກທີ່ພລມາກນີ້ອັຍເພີ່ງໃດນັ້ນ ໄນຄາຈກຮາບໄດ້ແນ່ ແມ່ວ່າ ແຈນບົກແປລງການຂອງພວກເຂົ້າຄາສົດທີ່ຫຍັງບັນດັບໄດ້ ໄນວ່າລັກທີ່ເສີຄາສົດສົມຍແຮກທີ່ແພຣ່ຫລາຍໃນຮູສເຊີຍຈະມີຄວາມສໍາຄັດຢູ່ຮ້ອງໄມ້ສໍາຄັດຢູ່ຕາມ ລັກທີ່ນີ້ມີອົກທີ່ພລຕ່ອຂາບງານກາທາງຈົຕົວຢູ່ເງາມໃນຮາວຄຣິສຕຄຕວຽຣຍ໌ທີ່ 15 ອີ່ຢ່າງແນ່ນອນ ນັບວ່າເປັນປາກງູກກາຮັສສໍາຄັດຢູ່ທີ່ສຸດ ສ່ວນລັກທີ່ທີ່ມີຫົນໃນປະວັດຄາສົດຮູນມີປົງຢູ່ຮູສເຊີຍ ໄດ້ແກ່ ລັກທີ່ອີເຮັມໄນ້ທີ່ (eremitism)

ລັກທີ່ອີເຮັມໄນ້ທີ່

ຂບວນກາຂອງພວກຄຸ້ມີຈົດເປັນຂບວນກາມວລໜ້ນຂອງຮູສເຊີຍໃນຮ່າງວ່າງຄຣິສຕຄຕວຽຣຍ໌ທີ່ 14 ແລະ ຄຣິສຕຄຕວຽຣຍ໌ທີ່ 15 ເປັນລັກທີ່ປະຈຳສົມກົກທີ່ມີພື້ນຮູນມາຈາກແບບຂອງຕ່າງໆ ແລະ ເປັນແບບໂປຣາດມາກ ແຮກທີ່ເດືອນນັ້ນຂບວນການນີ້ມີເຄື່ອງໝາຍທຸກປະການທີ່ນັ່ງບອກວ່າເປັນ “ໂຮຄຮະບາດທາງຈົຕົວຢູ່ເງາມ”

ການປົງປົງເສດຖາມໄມ້ຍອມຮັບວ່າຂບວນກາຮັສທີ່ມີຄວາມສໍາຄັດຢູ່ເປັນຄວາມບກພ່ອງອ່າຍ່າງຍື່ອງຈອງຈາງ ວິທາການປະວັດຄາສົດຮູນມີປົງຢູ່ຮູສເຊີຍ ເຮືອງທີ່ນ້າເສີຍໃຈດ້ວຍເນວຽຣັນຄົດທີ່ຂອງຂບວນການນີ້ສິ່ງສ່ວນໃຫ້ຢູ່ເປັນເຮືອງຈາງທີ່ມີຫົນກົງບູ້ເຮືອງສັ້ນ ແລະ ນໍາລັງພິມພົມເພື່ອສ່ວນທີ່ນີ້ເທົ່ານັ້ນປະປັນອູ້ກັບເຮືອງທີ່ເກີ່ວກັບປະວັດຄາສົດຮູນມີປົງຢູ່ເງາມຂອງມາກຮ້ອຍໄມ້ກີ່ໄມ້ເກີ່ວາເລີຍ ເຫັນອູ້ໃນເຮືອງກາຈັດຄາຄານົມຮູສເຊີຍເປັນຕົນ

ถ้าโลกเต็มไปด้วยความชั่วร้ายเลวทรามและมนุษย์ต้องต่อสู้กับความชั่ว สาระมีอยู่หากโลกที่ว่านี้ทรงอำนาจและเป็นมันในตน สairebanนักคิดหลาภูคนองสมัยนั้นเชื่อว่าโลกนี้จะต้องถึงกาลสิ้นสลายลง หัวเหตุจึงริบม้วนเคนนคอกาสณาสามารถพัชต์โลกนี้ไว้ในอุ่นมือได้ เป็นบทพิสูจน์แสดงว่าโลกนี้ไม่ได้แห้งแล้งและเป็นมันในตนได้ค่อยเท่ห์คิดไว้ ไม่มีความจำเป็นต้องต่อสู้กับโลกนี้ ถ้ามนุษย์ต้องการไร้กันพวามปลดภัยแก่ภัยภูมิภายนอก ลังที่ต้องสุดที่พวกเขายังทำได้คือหันหลังให้กับโลกที่ไร้อำนาจที่พระเจ้าทรงลงโทษนี้เสีย หานวนการนี้จึงเกิดขึ้น เป็นการพื้นฟูลัทธิสันโดධกัณตนเองคอกจากโลกภายนอก (Monasticism) ตั้งที่เดยมืออยู่ในสมัยอิมปัตและชนชาติโบราณ แต่กระบวนการใหม่นี้มีปัญหาเฉพาะซึ่งพวกรุชิสมัยก่อนนี้ไม่เคยประสบมาก่อน

ลักษณะของสมัยนี้ไม่ใช่เรื่องของความเมี้ยนต์เนื้อหนังร่างกาย จุดหมายสำคัญอยู่ที่การชำระวิญญาณให้บริสุทธิ์ การเปลี่ยนหนทางแสดงให้เห็นว่าประเพณีอันน่า怖ารพนับถือของรัตนถ้ำคือเพื่อในห่วงสิบปีหลังได้หยุดชะงักลง ลักษณะเริ่มไม่มีผู้นำ ตอนแรกอาจใช้วิธีสอนปากเปล่า และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างเท่านั้น อุดมการณ์ของพวกรุชิเริ่มไม่ได้ปรากฏในรูปของการเขียนอ่าน จนถึงปลายสมัย งานเขียนบางชิ้นจึงปรากฏขึ้น ข้อมูลแสดงภาพเด็กสองห้องห้อง การหั้งหมกอย่างถูกต้องหัดเจน ลักษณะเริ่มมีขึ้นในคริสตศตวรรษที่ 14 ภายใต้เครื่องหมายของความสัมพันธ์ที่พ่อลูกແباءชาวคริสต์สมัยเก่า(palerica) และชีวิตนักบุญคริสต์แบบเก่า

ดูในสมัยนี้ไม่ชอบอยู่วัด มีเรื่องรามเกียร์กับฤๅษีที่ล่องกาเนหาสู่ป่าลึกที่ซึ่ง “ไม่มีผู้ใดหาพวกร้านเหล่านั้นพบ” มีเรื่องเห็นนักบุญมากนาก เก็บก้ามฤๅษีที่ไปได้ไกลเพียงสองหรือสามไมล์ ก้มอยู่มากที่หลบลี้เข้าไปลึกทางดอนเหนือคืบหินไปจนถึงต้นแม่น้ำโอลก้า จากนั้นต่อขึ้นไปอีกจนถึงทะเลสาบกึมี เรื่องเหล่านี้ไร้กฎหมายในช่วงต้นคริสตศตวรรษที่ 16 มีเรื่องที่ต้องเข้าใจคือป่าที่ผู้คนยังเข้าไปไม่ถึงนี้มีสภาพเลวร้ายเกินกว่า จะอยู่อย่างสันโดษ อย่างที่เหล่าฤๅษีต้องการได้ ดูมีเหล่านี้ต้องนั่งอยู่ในน้ำแข็งหรือหิมะนานเป็นหลายเดือน มีห้องนอน มีนักล่าสัตว์มาพินน์ที่ยังเดือนอยู่มากและพวกรุชิที่หลบหนีหันหนีด้วยเหตุผลนานาประการที่ทำอันตรายได้ ตามความเป็นจริงนั้น พวกรุชิทางตอนเหนือครึ่งส่วนและเป็นอันตรายน้อยกว่าชาวรุสเชียพวกรุชิทางตอนใต้ ต้านทานแล้วถึงพวกรุชิที่ฝรั่นต์ และยังมีพวกรุชิเรียน(Syrianes) ที่ไม่กระทำการแม้แต่จะต่อสู้เมื่อพวกรุชิชั้นนำเริ่นกสอนศาสนากุจดิไฟเผาวดของพวกรุชิ เพราะพวกรุชิชั้นนำเริ่นเป็นเรื่องของศาสนา อันที่จริงแล้ว อย่างน้อยพวกรุชิไม่ได้ตั้งท่าสู้

ด้วยช้า ถัดต่อท่าสู่ เรายังจะจดจำจากพากเสีย’ ตรงข้ามกับชาวรุสเชีย ต้านทานได้เล่าถึง พากใจและท่าส ที่ดินชาวรุสเชียที่หลบหนีงานหนักขึ้นเหนือขั้วแล้วข้าเล่า พากเหล่านี้พยา ยามกำจัดฤทธิ์ เพราะเห็นว่าเป็นเพื่อนบ้านที่ไม่น่าพึงใจ พากเข้าเผลาครมหรือไม่ก็สังหารเสีย มีผู้คนจำนวนมากจำกัดอ้างเข้าป่าตามความคิดประจำสมัย แต่แล้ว ‘ก็ไม่สามารถถอนต่อสภาร พชีวิตที่ยากแค้นลำเดือนนี้ได้’ ต้องคืนกลับสู่โลกของนักบัว ‘ธรรมชาตा’ บางคนประสบความ ส่าเร็ว ได้ด่างต่าแห่นร่างระดับสูงในโลกศาสนาและโลกธรรมชาติ เรายังสามารถรู้ได้ว่ามีผู้คนเข้า ไปตายในป่ามากันอย่างนี้ เพราะหัวใจที่งอกล้านกังถึงขั้นท่าให้จับแข็งตายหรือป่วยตายได้ มีผู้พบเห็นว่าฤษีบางตนมีชีวิตอยู่ในป่านานหลายปี หลายสิบปีก็มี มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับฤษีตน หนึ่งซื่อพำลีแห่งอโภโนรา (Pavel of Obnora) ฤษีรุ่นหลังได้พบท่านในป่าลึก เห็นว่ากำลัง ให้อาหารสัตว์ป่า มีนกหลายตัวเกาะอยู่บนป่าของท่าน เจ้าชายองค์หนึ่งเด็ดชื่นไปรบทางเหนือ และทรงพบฤษีอาศัยอยู่บนเกาะแห่งหนึ่งในทะเลสาบเล็ก ๆ ที่ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่เลย

ในเรื่อง ‘ผู้เด่าสามคน’ (The Three Old Men) ของ ล. Tolstoy (L.Tolstoy) เล่าว่า มีปีชอบรูปหนึ่งได้พบฤษีชาวสามตนอาศัยอยู่บนเกาะที่ตั้งโดยไม่ได้ยกกลางทะเลสาบ แรงบันดาล ใจของเรื่องอาจเกิดขึ้นจากคำบอกรเล่าหรือเรื่องเกี่ยวกับชีวิตการบูชา ตลอด สามคนนี้ไม่รู้วิธีสวัสดิ์ (นั่นคือไม่รู้บทสวัสดิตามธรรมเนียม) แต่พระผู้เป็นเจ้าพอพระทัยในฤษีสามตน นี้มากกว่านักบัวทั้งหลายที่เรียนรู้มาอย่างดี รายละเอียดนี้เกี่ยวน้องด้วยทัศนะของฤษีเรื่อง ‘การสวัสดิ์ภายในใจ’ อาย่างที่ยอมรับกันว่าคนไร้การศึกษาแต่มีศรัทธาเคร่งครัด พระเจ้าจะพอ พระทัยนั้นเป็นแรงจูงใจทั่วไป อาย่างในประเทศทางตะวันตกรุ่งขั้วตี

บทพรรรณานเรื่องป่าดงดิบ

เรื่องราวหัวใจของนักบุญนั้นบางครั้งเป็นบทพรรรณากฎญี่ปุ่นเรื่องการใช้ชีวิตในป่าดงดิบ ซึ่งปกติเชียนไว้เพียงไม่กี่คำ ค่าพรรណานี้เป็นเหมือนเสียงแวงจากบทพรรรณานความงามของ ธรรมชาติที่พบเห็นได้เป็นบางครั้งในวรรณคดีเก่า และเรียนรู้เป็นบทประกอบเรื่องตาม ธรรมเนียมของบทกวีคลาสสิก เรียกว่าบท “สถานตึงดูดใจ” (Locus amoenus) แต่เรื่องหัวใจนัก บุญที่ปรากฏอยู่ในตอนนี้นั้นกลับมุ่งหมายแสดงภาพของสิ่งที่เรียกว่า ‘สถานที่น่ากลัว’ (Locus horridus) แทน สถานที่น่ากลัวแห่งหนึ่งนั้นคือป่าดงดิบที่นักบุญเซอร์กิแห่งราโดเนช (St. Sergii of Radonezh) พักอาศัยอยู่กับน้องชายของท่านที่ชื่อว่าสเตฟาน (Stefan) รวมปลายคริสต ศตวรรษที่ 14 สเตฟานท่านสภารชีวิตในป่าไม้ได้ เพราะ “หัวใจเต็มไปด้วยความเครียดของ ชีวิต เต็มไปด้วยความยากลำบาก ทุกแห่งล้วนจำกัด ทุกแห่งล้วนขาดแคลน ไม่มีอาหาร ไม่มีน้ำดื่ม ไม่มีสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ไม่มีครรภะอะไรมาให้ บัดนี้มีแต่ป่าเป็นเพื่อนบ้าน ไม่มี

หมู่บ้าน ไม่มีทุ่งนา ไม่มีผู้คนอาศัย ไม่มีหนทางเดินนำมาน้ำที่แห่งนี้ได้ ไม่มีใครผ่านมา และมาเห็นที่แห่งนี้ ณ ที่แห่งนี้ไม่มีอะไรเลยสักอย่าง มีแต่ป่า ไม่มีอะไรเลย นอกจากความรกรเรื้อ ท่าม [สเตฟาน] เห็นเช่นนี้แล้วก็ให้รู้สึกหน่นหนอง*

บทพระมนากล่าวกับป้าอย่างเดียวกันนี้ปรากฏชื่นอีกครั้งมีความว่าร้อยปีต่อมา นักบุญนิล ซอร์สกี้(St. Nil Sorski) ตัวแทนของนักบุญสุตท้ายคนหนึ่งผู้เป็นแม่แบบของอุดมการณ์นี้ เชียนไว้ว่า ‘ในป่าแห่งนี้มีเบซและใบป่า’ และมีหน้ามอสماกในป่าแห่งนี้ มีลูกเบรดี้ด้วยมีเบรน้ำและบีลเบรด์แดงและเบรต์และวอลเทลเบรต์ ไม่มีผลไม้และต้นไม้ชนิดอื่นเลยในป่านี้ จะหาสิ่งลงล้อมบุษย์ให้มัวเนาตันหา ให้ต่อสู้และลงแรงเสียเพื่อจากโลกในป่าแห่งนี้ได้ยากยิ่ง และพระในป่าแห่งนี้ไม่ได้ทรงรักษา ไม่มีล่า ไม่มีคนรับใช้ ไม่มีนาย ไม่มีผู้คนที่อาศัยในบ้าน ไม่มีใครเลยที่เป็นส่วนประกอบของสังคมบุษย์ คุณพ่อนิลผู้มีพรประเสริฐได้เลือกที่แห่งนี้... และความพรแต่ศิษย์ที่มีใจเดียวกันท่ามให้ได้อยู่ในที่แห่งนี้’ บทพระมนากล่าวกับอาสามารีเวณนี้ เชียนที่นี่ในคริสตศตวรรษที่ 19 มีหกความดังนี้ ‘เขตที่นิลตั้งอาศรมอาศัยอยู่เป็นป่า โดดเดียว และต้องห้าม พื้นที่ต่ำและเป็นหนองตาม รอบบริเวณส่วนใหญ่เป็นป่าโคนิเฟอร์... จะหาสถานที่วิเวกเกินกว่าป่าแห่งนี้ ไม่มีแล้ว’

นักบุญเซอร์กีกับหมี

อันตรายที่คุกคามทุกผู้ถือสันโดมอยู่ในป่าลึกทางตอนเหนือของรัสเซียมีอยู่หลายประการนอกจากปีศาจและมนุษย์ (ซึ่งบางครั้งชี้ร้ายเฉพาะรามพอกันกับปีศาจ) แล้ว ยังมีสภพธรรมชาติ โดยเฉพาะสัตว์ป่าและความหนาแน่นของหมันตๆ บางครั้งสัตว์ป่ากลับจะเป็นเพื่อนบ้านที่ดี เช่นเรื่องของนักบุญเกราเซียน(St. Gerasion) ผู้ที่ผูกมิตรและเลี้ยงสิงโตไว้ตัวหนึ่ง อยู่ในป่าແสนแม่น้ำจocr์เดน นักบุญเซอร์กีแห่งราโดเนช ผู้ที่ดำเนินเสลาไว้ได้อาศัยอย่างสุขสงบอยู่กับหมีตัวหนึ่ง บทพระมนากล่าวว่านักบุญนี้เป็นตัวอย่างของศิลปการพระมนโนิหาร และเป็นแบบของเอพิฟานี(Epifanni) ปราษฎผู้เป็นนักเชียนเรื่องนักบุญของรัสเซีย คนสำคัญที่สุดในปลายคริสตศตวรรษที่ 14 และต้นคริสตศตวรรษที่ 15 นักอ่านสมัยใหม่อาจคิดว่าเขาระบุเรียนวากวน พูดห้ามแล้วห้ามอีก ให้รายละเอียดจนน่าเบื่อ แต่งานของชาสบรสนิยมประจำสมัย แสดงให้เห็นภาพพัฒนเจนแจ่มแจ้งและให้การรณรงค์นุ่มนวล ยิ่งกว่านั้นงานเชียนของเอพิฟานนีมีกับบรรจุภัณฑ์คำอันยาวที่จะเล่มเลื่อน

‘บางครั้งมันเป็นเลือดเหทุบ้ายและความม่าสพึงกลัวแห่งปีศาจแต่บางครั้งสัตว์ป่าได้เข้าสู่โจร กล่าวกันว่าเมินน้อยมากนายน้ำในป่า บ้างเดินผ่านนาเป็นผุ่ง หอนและชูค่ารามแต่บ้างกีผ่านนาสองหรือสาม หรือไม่ก็ตัวเดียว บ้างอยู่ใกล้ บ้างอยู่ไกล บางตัวเข้ามาใกล้ท่านผู้ได้รับพร

ประเสริฐ ห้อมล้อมท่าน แล้วเข้าدمท่าน ในพวงสัตว์เหล่านี้มีสัตว์อย่างหนึ่ง... หมีตัวหนึ่งติดนิสัยเข้ามาหาท่าน แต่ท่านมองว่า สัตว์มาหาท่านไม่ใช้ด้วยมุ่งร้าย แต่จะขออาหารและให้เลี้ยงดู และท่านนำขันมีงชั้นบางจากกระถ่อมมาวางไว้ที่ต่ำไม่หรือบนชอนไม้ล้ม เพื่อให้สัตว์มากินอาหารที่ท่านเตรียมไว้ให้ มันจับขันมีงชั้นบางแล้วก็จากไป ครั้งหนึ่งเมื่อไม่มีขันปังอยู่ที่นั่น สัตว์มาตามความเคยชิน และไม่พบต้นขันมีงชั้นบางอย่างเดียว มันไม่จากไปแต่ค่อยอยู่นานยืนอยู่ตรงนั้น มองไปทางโน้นที่ทางนี้ที่ เต็มไปด้วยความคาดหวัง เมื่อคนคนที่ปักใจกับสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะต้องได้ เมื่อมีขันมีงชั้นเพียงหินเดียว เหอรองก็จำต้องบานมีงชั้นออกเป็นสองชั้น ให้กับต้นเองหันหนึ่ง แบ่งให้สัตว์ซึ่งหนึ่ง เพราะตอนนั้นเชอร์กิมอาหารไม่มากนักที่จะหาได้จากในป่า มีเพียงขันมีงชั้นและน้ำจากน้ำพุที่นั่น และเป็นของน้ำที่หันน้ำคายจากเหตุที่มีอยู่นั้น อย่างไรก็ได้ บอยครึ้งที่ท่านไม่ได้มีขันปังกินทุกวัน หันตัวท่านและสัตว์ต่างต้องหันหัวด้วยกันทั้งคู่ บางครั้งท่านผู้ได้รับพรสร้างสรรค์ต้องทำให้ตนเองไม่สบายเพราะความหิวโหย เพราะท่านมีขันมีงชั้นเดียวและได้โยนให้สัตว์ไปและตัดสินใจอดอาหาร ไม่กินอะไรเลยเสียดีกว่าต้องทำให้สัตว์รู้สึกเจ็บปวดผิดหวังแล้วปล่อยให้มันจากไปโดยไม่ได้อาหาร มือญี่ครึ้งหรือสองครึ้งเท่านั้นที่เจ้าสัตว์ตัวนี้ไม่มา แต่จริงๆ แล้วมันมาทุกวันเป็นเวลานานนาน นานกว่าปี”

ชีวิตและวัตรปฏิบัติของฤทธิ์

ชีวิตของฤทธิ์พันเรียนเป็น “วงศ์” ปกติฤทธิ์ชอบหยุดทุ่มที่หลบลี้หันสู่ป่าทางตอนเหนือ (ชาวธิบส์เหนือ) หลายปีต่อมาฤทธิ์ตั้งที่ส่องเข้ามาภาศคืออยู่ร่วมกับท่าน แล้วก็ตั้งที่สาม ต่อมาไม่นานอาครมเล็กๆ ของฤทธิ์เจริญขึ้น แต่ฤทธิ์เหล่านี้ไม่ได้นุ่งห่มแบบมักบราช ฤทธิ์สวัสดิ์ได้แต่พากพันไม่ใช่พระนักเทศน์ การดำเนินชีวิตเต็มไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง บางครั้งภายนอกหลังจากที่เดินทางมานานเต็มที่ ท่านผู้หนึ่งในกลุ่มจะไปหายใจให้หายใจเป็นพระนักเทศน์ ดังนี้อาศรมจึงกลับเป็นสำนักสงฆ์ ทำเล่าเรื่องที่ว่า เมื่อสำนักสงฆ์ตั้งอยู่จะแพร่ไป คณะสงฆ์ หมู่น้อยปกติมีนักဘหปะประจำอยู่เพียง 10-12 รูป ร่วมอยู่กับฤทธิ์ที่อยู่เดินด้วย ท้าสหตินมักมาตั้งหลักปักฐานในความบริเวณ สำนักสงฆ์ต้องจัดผู้ช่วยเหลือแนะนำและมักต้องส่งคนไปจัดระเบียบการดำเนินชีวิตของพรา瓦สในอาณาเขตแห่งนี้อยู่บ่อยครั้ง ด้วยวิถีทางดังกล่าวฤทธิ์จะกลับคืนสู่โลก หรือไม่ก็โลกใต้บุกรุกสถานอันวิเวกกลางป่าแห่งนี้ หมายถึงการมีความสัมพันธ์ กับผู้มีสิทธิ์อ่านชาพะโลกด้วย และคำพิพากษาตัดสินของผู้มีอ่านชาในทางโลกเป็นสิ่งที่หวานผู้มาตั้งดินฐานหลบหนีมา เป็นเหตุผลว่าทำในท้าสหตินจึงระหว่างพราวะฤทธิ์ และแสดงทำที่เป็นปฏิบัติ สำนักสงฆ์มีช่างงานหลายใบไกลงจดทะเบียน สำนักสงฆ์ที่มีชื่อตั้งอยู่บ้านแกะโซโลฟิก (Soloviki) และเพ็ตซาโม (Petsamo) บนแหลมโคลา (Kola)

เรื่องราวชีวิตของดูซีแสดงถึง “การต่อสู้ทางปัญญาและทางจิตวิญญาณ” แม้ว่าผู้เชียนไม่สามารถหาคำมาบรรยายเรื่องชีวิตภายในของวีรบุรุษเหล่านี้ได้อย่างหมดจด แต่ก็ได้ให้คำโครงของ “กิจกรรมภายใน” ซึ่งเป็นหนทางของการพัฒนาจิต โดยใช้สูตรสำเร็จอย่างย่อสร้างที่ศูนย์เกี่ยวกับชีวิตล้วนแบบเก่าขึ้นอีกด้วย ดูซีเหล่านี้ได้รับการยกย่อง เพราะ “พวากท่านไม่เคยผลักจากกิจกรรมภายในเลย” กิจกรรมภายในเป็นสิ่งแรก และเป็นสิ่งสุดยอดของการ “ชำระล้างจิตให้บริสุทธิ์” “การชำระใจให้บริสุทธิ์” (ภาษากรีก-Katharsis) เม้นที่ “การชำระล้างใจให้หมดจากอารมณ์ทั้งมวล” พาเวลแห่งออบโนรา (Pavel of Obnora) ผู้ซึ่งดำเนินกล่าวไว้ว่า ท่านใช้ชีวิตอยู่กับหมีและนกในป่า “ทำงานคอก่างไม่มีรู้จักเห็นด้วยกันเพื่อชำระพลังแห่งการมองเห็นทางจิตให้บริสุทธิ์” พลังการมองเห็นทั้งหมดจะถูกดูดซึมโดยตื่อคุณภาพพากงจิตที่ทำให้มองเห็นล้วนลับได้ อย่างไรก็ตี “การชำระล้าง” เป็นเพียงขั้นแรกของการเข้าถึงอ่านใจล้วนลับ สิ่งแสดงให้เห็นได้คือ “การกำหนดให้จิตหันสู่ระดับสูง” บังบอกรักษาภาระหันสู่ระดับอ่านใจที่สูงขึ้นดำเนินเล่นหนึ่งบรรจุคำสอนไว้ดังนี้ “บังคับเจิดของเธอให้มุ่งหาเพียงคงค์พระผู้เป็นเจ้า” เรื่องเล่าจากพาเวลแห่งออบโนรา “มองเห็นความมหัศจรรย์ของพระเจ้า และแล้วท่านจึงกล้ายเป็นบุคคลผู้ที่พระจิตอันศักดิ์สิทธิ์ทรงเลือกแล้ว” ความคิดเรื่องแสงสรรค์ (ภาษากรีก-photismos) เป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการมองเห็นสิ่งล้วนลับและเป็นแบบอย่างของลัทธิ夷ลัทธิเยลิคสม์ด้วย จิตภาพและสัญลักษณ์แห่ง “แสงสรรค์” และ “ลามแสง” ล้วนอาจมีป้อยครึ้งที่สุดในประวัติชีวิตของนักบุญเกรgoriusแห่งซีนาย (St. Gregorii of Sinai) ซึ่งเป็นงานแปลจากภาษากรีกในคริสตศตวรรษที่ 15

การเห็นแสง

การเห็นแสงไม่ใช่เรื่องที่มนุษย์คิดฝันเอาเอง ไม่ใช่เรื่องของการเห็นเทวดาหรือนักบุญหรือแม้แต่เห็นพระแม่มารีผู้นิรมล นอกจากนี้การเห็นนี้ไม่ทำให้เกิดประทับความรู้สึกเกี่ยวกับเสียง ดูซีไม่ได้ยินคำพูดที่เล่ายกันท่าน สิ่งที่ปรากฏแก่ท่านเป็นแสง เป็น “ความมหัศจรรย์ของพระเจ้า” (ภาษากรีกเรียก doxa) ตามความเห็นของพวาก夷ลัคสม์ แสงสรรค์เป็นสาระ เป็นรูปแบบปรากฎการณ์ที่แสดงว่าสรรค์มีอยู่จริง ซึ่งมนุษย์ยังคงเห็นได้

นักบุญคิริลแห่งเบโลอเซโร (St. Kirill of Beloozero)(ทะเลสาบ) เดินทางออกจากมอสโก ภายหลังจากที่ท่านได้เห็นแสงทางทิศเหนือในคืนหนึ่ง ท่านยืดมือเอ้าเป็นสัญญาณให้เดินทางหันหนีอ เป็นเรื่องที่แน่นอนว่าพระแม่มารีผู้นิรมลรับสั่งให้ท่านไปเบโลอเซโร เพราปอนตแห่งเมนเซน (Ferapont of Menzen) (ประมาณ ค.ศ. 1591) ได้พิจารณาว่าการเห็นแสงเป็นคำสั่งให้ออกจากส้านักสงฆ์มุ่งไปยังตะวันออกด้วยเช่นกัน ในประวัติของเพราปอนต

เล่าก่าว “ครั้นเมื่อท่านออกมากจากภูมิ มองไปทางทิศตะวันออกและเห็นว่าทางตะวันออกนั้น มี ล้านแสงล้านเล็ก ๆ ส่องพادห์ขึ้นสู่สวรรค์เบื้องบน หายใจหายดือดอยู่กับที่แล้วค้อมศีรษะลง และแล้ว ท่านได้เดินขึ้นม่องคึก และทางด้านซ้ายของล้านแสงล้านเล็ก นานั้น มีล้านแสงอีกล้านหนึ่ง ล้านใหญ่กว่าและ แสงจ้ากว่า... ท่านเดินไปด้วยความพิศวง...และตัดสินใจที่จะท่องไปทางตะวันออก”

คำบรรยายที่ชัดเจนที่สุดเกี่ยวกับการเห็นแสงนี้อยู่ในประวัติของนักบุญเซอร์กีแห่งรากูโน่ เช่นเดียวกับผู้เป็นศิษย์ของนักบุญเซอร์กีเห็น “แสงสวรรค์” (ใช้คำนี้จริงๆ) ขณะทำพิธีมิชชาที่ ล้านักบุญเซอร์กี ‘เมื่อนักบุญกำลังนั่งลงพิธีมิชชา ชั่วโมงเห็นล้านแสงพادห์ผ่านหน้าแท่นที่บูชา เมื่อนักบุญเซอร์กีทราบความจงใจได้ห้ามศิษย์ของท่านเอียถึงเรื่องนี้จนกว่าท่านจะสิ้นบุญ และ เลี้ยวพากษาที่พาภันขับร้องเพลงสรรเสริญองค์พระผู้เป็นเจ้า’

นิล ชอร์สกี้และความถือมั่นเกี่ยวกับชีวิตภายใน

ดูผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นนักบุญ ผู้แสดงอุดมการณ์ของชีวิตในการถ่ายไว้ในงานของ ท่านคือนิล ชอร์สกี้ (Nil Sorskii) ท่านมีนามจริงว่า นิโคลา ไมโคฟ (Nikolai Maikov) ถือ กับเณดใน ค.ศ.1433 ในวัยหนุ่ม ท่านเคยเป็นแม่ียนศาลา ท่านมักเล่ายิ่งตัวของท่านเองเป็น บางครั้งว่าท่านเป็นชาวนา (poseliansin) บางทีการเรียกชานตนคงเช่นนี้เป็นการแสดงความ รู้สึกไม่ชื่นชมตนเอง เพราะสมัยนั้นชาวนาจะเข้ารับราชการได้ยาก (Йоเรกีเรียกตนเองว่า ын тиц) ในตอนแรกนิลสมัครเข้าเป็นนักบุญในล้านักสงฆ์แห่งคิริลแห่งเบลูเชโร อยู่ได้มีนาน ท่านได้เดินทางไปยังเนินเขาอาโกรสันต์สก็ตสิทธิ์ เป็นที่ซึ่งท่านมีโอกาสได้มักคุ้นกับคำสอนและ แนวปฏิบัติของพวากເ夷สิกาสต์ ส่องสามปีต่อมา ท่านเดินทางกลับ ท่านได้พำนักณสถานที่ใกล้ ล้านักของคิริล ในป่าบันฝั่งแม่น้ำชอร์ก้า (Sorka) ในไม้เข้าท่านได้กล่าวเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ รู้จักกันดีในฐานะนักอุดมการณ์แห่งชีวนการถูก

นิลเข้าร่วมประชุมสภาระสัมมนาตามวาระต่าง ๆ กัน ท่านปรากฏตัวต่อที่ประชุมครั้งแรกใน ฐานะบุคคลที่น่าเลี้ยงดู รายงานของสภาระสัมมนา ค.ศ.1503 ระบุว่า ในที่ประชุมท่าน “เริ่มต้น กล่าว... ถึงเรื่องที่ไม่ใช่กิจธุระของสภาระ ท่านกล่าวว่า ล้านักสงฆ์ไม่ควรต้องเป็นเจ้าของที่ดินหรือมี แรงงานติดที่ดินไว้ในครอบครองและว่า นักบุญพึงอาศัยอยู่ในอาครามและออกแรงค้าจุนตน เองให้ออยู่ได้” ข้อเสนอแนะนี้ใกล้จะได้เป็นมติเพื่อให้ปฏิบัติอยู่แล้ว แต่โจเซฟ โวโลอุสก์ (Josif Vologotskii) ผู้แทนฝ่ายคิดเห็นตรงข้ามที่มีอิทธิพลที่สุดและได้จากสภาระสัมมนาไปแล้วได้กลับมา มี ผู้นำท่านกลับมาและสามารถเอาชนะที่ประชุมให้ยอมรับความคิดเห็นของท่านได้

ข้อเหยินสั้น นานี้เป็นเพียงเรื่องเล่าของผู้อู้ร่วมสมัยกับนิล เรื่องสำคัญคือไม่มีเรื่องของ ท่านเล่าไว้ในประวัติชีวิตนักบุญ ท่านเป็นนักบุญโดยไม่ได้มีการแต่งตั้งก่อตั้งเป็นทางการ ผู้ที่

ยกย่องรับนับดีอันลึกในคริสตศตวรรษที่ 16 เต็มยิ่งแล้วเรื่องของท่านสืบต่อไว้ งานของท่านเองมี หลายฉบับที่เล่าเรื่องขบวนการฤทธิ์ เอกสารฉบับอื่นๆ มีไม่มากเท่า งานของนิลเป็น “พรีเดานี” (Predanie แปลว่าคำสอน) เป็นจดหมาย ระเบียบวินัยของวัด บทสวดและบทแพล นอกจากนั้นท่านได้เขียนประวัติชีวิตนักบุญเก่าๆ ที่นิมนต์ให้ฟัง แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้มีการแยกต้นฉบับที่เป็นของท่านออกจากต้นฉบับเดิม ซึ่งประวัตินักบุญทั้งหลายมีอยู่มากน้อย งานของนิล เท่าที่รู้จักในปัจจุบัน เป็นงานเขียนทางด้านเทววิทยาที่เป็นของรุสเซียจริงๆฉบับแรก งานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการประวัติศาสตร์ศาสนาของรุสเซียระหว่างคริสตศตวรรษที่ 16-17 แม้จะไม่ได้รับการรับรองทั่วไป โดยเฉพาะจากผู้ที่มีอ่านใจในคริสตจักร

เรื่องหลักที่นิลเห็นนั้นเกี่ยวกับ “การบรรลุถึงความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ” ของมนุษย์ ผู้เลือก “หนทางเดียว” แบบทุษี งานของท่านมีความลึกซึ้งอันนักมากเป็นเบื้องต้น นิลลงใจไม่ใช่ค่าว่าดูเชิงต้องให้ชีวิตอย่างนักบุญตามสีเนื้อก ที่จริงแล้วทุษีต้องอยู่ไป การคาดถอยในปัจจุบันให้มี การต่อสู้ทางจิตที่เป็นกิจกรรมภายในได้ดีกว่า ตามปรัชญาของนิล มีประโยชน์ของหัวใจและหัวใจนิลส์อ่อนด้วยสิทธิ์ประกอบกัน ท่านผู้คนในห้องจำนำดของขบวนการฤทธิ์ โดยตัดสินให้ใช้อารมณ์เป็นที่พำนักของฤทธิ์ได้ แต่ให้อยู่ได้ไม่เกิน 2-3 คน ให้ได้มีส่วนสนับสนุน กันและกัน ทำกิจกรรมทางจิต และช่วยกันอกร่างทำงาน ที่จริงนั้นฤทธิ์ไม่จำเป็นต้องใช้แรงกาย ฤทธิ์ไม่ต้องร้าวray “เพื่อให้สามารถทำงานได้” เรื่องนี้เป็นการตั้งแต่ต้นความร้าวrayและต่อ ต้นวัดที่แสดงออกทางเกื้อการรุนย์ของสมัยนั้น นิลมีความเชื่อว่าฤทธิ์ช่วยเพื่อนได้ด้วย “การบอก กล่าว” ได้แก่แนะนำ ตักเตือน ปลอบโยนและนำทางจิตได้

ความคิดของนิลเรื่อง “กิจกรรมภายใน” อาจไม่ใช่องใหม่เลยที่เดียว ท่านมักกล่าวอ้าง ถึงพวากษาลิกาสต์หรือนักคิดรุ่นเก่าเพื่อสนับสนุนหัวคิดเห็นพื้นฐานของท่านเสมอ บางทีอาจ เพื่อแสดงว่าสิ่งที่ท่านพูดไม่ใช่ของใหม่ แต่มีผู้คิดเห็นตรงข้ามและกล่าวโถมตีข้อเรียกร้องของ ท่าน นิลยืนยันว่ามนุษย์ต้องให้พระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์นำทางการต่อสู้ทางจิต ที่ผิดแยกจากชาน รุสเซียในสมัยเดียวกันดี อ่านไม่เห็นว่าผลงานคำสอนและงานคำสอนทั้งหมดจะมีความสำคัญ เท่ากัน สำหรับท่าน พระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ โดยความหมายอย่างแคนท์สูดของคำ คงความสำคัญ เป็นหนึ่งอย่างที่เปรียบมิได้ ท่านเห็นว่าควรต้องเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจ มนุษย์มีเหตุผล(razum) เพื่อที่มนุษย์จะมีหนทางตัดสินใจได้ถูกไปกว่านั้น คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้ให้คำสอนแก่ทุกคำสอน ที่เกี่ยวกับการต่อสู้ทางจิต มนุษย์ต้องทำให้คนเชื่อการนำทางของฤทธิ์ผู้มีประสบการณ์ แต่นิลยัง สงสัยว่าจะทำไม่ได้ง่ายนัก ท่านตักเตือนว่าไม่ให้เชื่อและปฏิบัติตามอย่างที่อ่านพบในวรรณคดี คำสอนทั้งหมด มีผู้ให้ความเห็นว่าความคิดเห็นนี้เข้าลักษณะ “เหตุผลนิยม” ซึ่งไม่เกินความจริง

มันเป็นการวิจารณ์ประเมินค่าวรรณคดีศาสนากองรุสเซียในเวลานั้นซึ่งมีอยู่มากน้อย รวมทั้งงานที่ไม่เป็นหลักฐาน งานบางชิ้นนั้น คริสตจักรไม่ให้การรับรองตัวเก็ตเเต้มที่ บทวิจารณ์ของนิลครอบคลุมแต่เฉพาะความเห็นที่หาได้จากงานศาสนากองบีแซนทิน ซึ่งมีงานของพากเสสิศาสตร์รวมอยู่ด้วย ต่อมามีผู้กล่าวหาวานิลว่าได้แก้เนื้อเรื่องประวัติชีวิตนักบุญจน์ “เสียหาย” หนด เพราะละเอียดเรื่องมหัศจรรย์ อาย่างไรก็ได้ในกรณีนี้ท่านเป็นฝ่ายถูก เพราะองค์กรศาสนาปฏิเสธ ดำเนินที่มีเรื่องปาฏิหารย์ที่ไม่เหมาะสม นิลเคยพยายามฟื้นฟูประวัติชีวิตนักบุญให้เป็นแบบดั้งเดิม และทำได้โดยละเอียดเยี่ยดที่คลาดเคลื่อนเกือบกันเวลา

นิลแนะนำผู้อ่านไม่ให้อ่านแต่คัมภีร์ในเบื้องเท่านั้น ให้ใช้วรรณคดีที่นักบาทคริสต์และเชลิศาสตร์เขียนชื่น รวมทั้งงานที่อุษีชากริกีดีดีเป็นหลักฐานด้วย เปื้องต้นนั้นนิลใช้การหยิ่งรู้ทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐานการให้คำแนะนำ ผู้คนส่วนใหญ่รวมทั้งดุษ์มักถูกครอบงำด้วย “ความมุ่งหมายกระทำตามภารมณ์” อารมณ์เหล่านั้นไม่ได้เข้าใจด้วยหรือครอบงำมนุษย์ทั้งหมดโดยทันทีทันใด แต่มันพิชิตวิญญาณของพากเสสิอย่างเป็นขั้นตอน นิลแยกแยะให้เห็นความแตกต่างของการพัฒนาทางอารมณ์ ไม่ถูกหลอกด้วยกัน (จอห์น คลีมาโกส (John Climakos) ผู้ที่นิลนับถือระบุว่ามีอยู่ห้าชั้น) ห้าชั้นได้แก่ 1.รูปปัตถุ 2.การรังไว เช่นเก็บภาพไว้ในใจ 3.รวม เช่นการประดิษฐ์ต่อภาพเข้ากับชีวิตจิตใจทั้งหมดของผู้นั้น โดยเอกสารอย่างเนื้อๆ และอย่างสม่าเสมอ 4.การรีดจับของจิตที่มุ่งหมายยังภาพปัตถุ เช่นไม่สามารถจัดความคิดเกี่ยวกับวัตถุที่อยากได้ให้หมดไป และตามด้วยสิ่งที่เราเรียกว่า 5.ภารมณ์ เช่นความดึงดูดใจอย่างสม่าเสมอ กับรูปปัตถุนั้น ปัญหาคือต้องหวิวซึ่งแก้ขั้นตอนการพัฒนาของภารมณ์แต่ละชั้นให้ได้ และนิลได้อธิบายวิถีทางแก้แต่ละชั้นไว้โดยพิสดาร

นิลใช้รีดจับกันแยกแยะภารมณ์ที่เกิดขึ้นตามลักษณะสภาพของวัตถุที่อยากได้ ท่านระบุว่าความชั่ว ráy เเละธรรมแบบประการที่บังเกิดขึ้นเป็นผลจากภารมณ์ได้แก่ ตะกาล ผิดประเพณี โลภ กริว์โกรธ เศร้าหมอง ชี้ลาเดดาหาร ยะโสจองหองและทะرنง ท่านยังบอกหนทาง ต่อสู้กับความชั่วเหล่านี้ ท่านเห็นว่าความชั่วสองประการสุดท้ายที่ก่อล้างถึงคือ ยะโสจองหอง และทะرنงเป็นอันตรายกว่าที่สุดและก่อให้เกิดผลต่อจิตหลากระบการ เป็นลักษณะที่ปัจจุบันนี้เรียกว่า “ปมชีชาธิ”

นิลไม่ได้กล่าวถึงบัญญัติแห่งพระเจ้า นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ มนุษย์พึงต่อสู้กับภารมณ์ และความชั่ว ráy เเละธรรม เพราะมันทำให้มนุษย์เหวอกอกจากหน้าที่ของตน ด้วยหน้าที่มนุษย์ จึงจะถึงความสมบูรณ์ทางจิตได้ ในหนทางนี้ความชั่วเป็นอุปสรรคในการต่อสู้ทางจิตของมนุษย์ นิลเน้นวิธีต่อสู้กับความชั่ว ráy เป็นพิเศษสองประการ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นประเพณีของดุษ์คือ

ส่วนภาระและถืออด คำแนะนำของท่านชัดเจนและแสดงให้เห็นความคิดใหม่ การภารานั้นโดยเนื้อหาท่านหมายถึง 'การภารนาด้วยใจ' (phatnaia molitva) หรือ 'การภารนาภายใน' (inner prayer) ท่านไม่ได้หมายเพียงให้ออกเสียงท่องบทสวตเป็นบท ๆ ภารณภัยในของบุคคลเป็นสาระของการสวตภารนา ไม่ใช่การออกเสียง (หรือขับร้อง) คำที่กำหนดไว้ อันที่จริง 'การสวตภารนาภายนอก' หรือการขับร้องอาจทำให้ผู้นั้นเชื่อจากกิจกรรมภายนอกได้ "เชาผู้สาวด้วยปากและปฏิเสธใจของตนก้าวลงสวตลง ๆ แล้ว ๆ" ยิ่งกว่านั้นผู้ภารนาพึงเอียต่อพระเจ้าเท่านั้นไม่ใช่กับเทพด้าหรือมนุษย์อื่นใด

นิลเมี้ยนภักดิเรื่อง 'ทางจิต' เกี่ยวกับการถืออดและการปฏิบัติอย่างฤทธิ์หลายชั้นและเช่นกันทุกสิ่งที่เกี่ยวกับ 'ร่างกาย' เป็นเพียงวิถีทางนำสู่การบรรลุความสมบูรณ์ทางจิตเท่านั้น 'บทกระทำการของร่างกายเป็นเพียงใบแต่บทกระทำการของจิตเป็นผล' ด้วยเหตุนี้ นิลได้พัฒนาความเห็นเรื่องการอดไปในทางตรงข้ามกับหลักที่วัดในสมัยนั้นยังถือ นิลเชื่อว่าชนทุกผู้ต้องหลีกเลี่ยงอย่าได้ตะกละตะกรามมุ่นมา หรืออีกอย่างหนึ่งให้กิน 'อะไรก็ได้ตามที่จำเป็น' นอกจากนั้นท่านกล่าวว่า ไม่มีอาหารชนิดใดที่ต้องห้าม ครก็ตามที่ปฏิเสธอาหารสด 'เท่ากับเหยียดสิ่งดีที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้น' การอดอาหารก็เหมือน 'การสวตภารนาภายนอก' จะเป็นอันตรายถ้าผู้นั้นถือเอกสารถือการถืออดเป็นคุณค่า เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้นั้นจะตกเป็นเหยื่อของปีศาจปีศาจปลูกฝังเมล็ดพันธุ์ความพึงพอใจในตนเองในวิญญาณของผู้ถืออด ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ที่ถือตัวว่าเคร่งครัดภัยในกว่าผู้อื่น (the inner pharisee) ศีษย์ของนิลผู้หนึ่งแสดงตนอย่างนั้น ในการถืออดจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบทางร่างกายของบุคคลผู้นั้น เพราะ 'วิธีหลอมหัวผึ้งต้องต่างจากวิธีหลอมทองแดงและเหล็ก' แทนที่นิลจะแนะนำหลักปฏิบัติที่เข้มงวด ท่านกลับให้ฤทธิ์ปฏิบัติอย่างสอดคล้องกับความสามารถของแต่ละคน พร้อมกันนั้นให้ใช้แรงกาย ใช้การสนทนากับเหล่าพื่น้อง (เกี่ยวกับปัญหาทางจิต) การอ่าน การพิจารณาไคร่ครวญเรื่องความตายและที่สำคัญกว่าสิ่งอื่นใดคือการภารนาอบรมจิต นิลได้กำหนดขอปฏิบัติในแต่ละวันไว้เป็นตารางสำหรับฤทธิ์ แต่ท่านก็ยอมให้ฤทธิ์ทุกตนมีอิสระที่จะกระทำการอื่นใดตามสมควรได้ พระมีเวลาอยู่บนโลกได้หากเป็นเรื่องที่ไม่ก่อข้าป และพระพึงกระทำการนั้นได้ 'ตามโอกาส' นิลสรุปเรียบการวัดของท่านด้วยประโยชน์ดังนี้ 'แต่หากผู้ใดรู้บางอย่างที่ดีกว่าและเป็นประโยชน์กว่า เกี่ยวกับธุระของผู้นั้น ก็ให้ปฏิบัติไปตามนั้น แล้วข้าจะเป็นสุข...'

สรุปคือในความคิดของนิล มีเรื่องจิตที่เป็นอิสระ แต่ท่านได้ลงความเห็นไว้อย่างหนัก แน่นว่า วิถีของการดำเนินการต่อสู้ทางจิตประการหนึ่ง - การสวตภารนาอบรมจิตภัยในโดยแท้ - เป็นความสมบูรณ์ขั้นสูงสุดของมนุษย์ นับได้ว่านิลเดินตามรอยทางปฏิบัติของพากເຊີ

คาสตอร์ย่างไกลัชิดอย่างที่นิลได้กล่าวไว้ช่างดันนั้นเป็นวิธีสุดภารานของพากเสสคาสต์ ที่นำสู่ภาวะปีติ (state of ecstasy-izstupenie) ในภาระนี้ มนุษย์พิจารณาได้ว่าทุกสิ่งที่ตายได้เป็นผู้นุชลีและເສົ້າແລະປົງຢູ່ລູກ” และ “มองเห็นแสงที่โลกไม่มี” เมื่อนิลเขียนว่า “ภัยในตัวของห้ามข้ามคงเห็นคงพระผู้สร้างโลก” ท่านยกคำของคึกชาดคชาพิเรียมมาให้ร่ว่า “รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว กับพระผู้เป็นเจ้า เท่าที่คำนาจาภารในของมนุษย์จักคำนวย” ดังนี้ นิลได้ชื่นชมระดับสุดยอดของความลึกซึ้ง “การรวมเป็นหนึ่งเดียว” (ภาษากรีก -henosis) อันเป็นเรื่องที่แวดวงฤทธิ์เท่านั้นที่จะกล้าเขียนถึงได้

ปรัชญาลึกลับและเทววิทยาของนิลไม่ใช่เรื่องแปลกลใหม่ พนพื้นได้จากการของนักเชียนบีแซนทิน เห็นงานของอพห์น คลีมามิโกส (คริสตศตวรรษที่ 6) แมกซิมัสผู้เคร่งครัดท่า (Maximus the Confessor) (คริสตศตวรรษที่ 6) อีชาเต็ตชา瓦ทีเรย์ (Isaac the Syrian) คริสตศตวรรษที่ 7) เกรกอรีซินาย(Gregory the sinaiite) (คริสตศตวรรษที่ 14) และคนอื่น ๆ อย่างไรก็เดนลไม่ใช่ผู้ร่วมบรรยายความคิดเห็น ท่านเป็นนักเขียนผู้สอนการบันดาลความคิดของผู้อื่นมา ประกอบกันและสร้างชื่นใหม่โดยใช้คำและสัญลักษณ์ของท่านเอง

ข้อคิดเห็นเรื่องศาสนา

ขณะเมื่อความคิด “ต่อต้านประเพณีนิยม” แพร่หลายในรัสเซีย ทัศนะของนิลมีความหมายสำคัญต่อพระและฤทธิ์เท่านั้น แต่ต่อมามาความเห็นเหล่านั้นกลับส่งผลกระทบต่อภายนอก เหตุวัด นิลพูดถึงเรื่อง “การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ในโลกของเรา เป็นบางโอกาส ส่วนใหญ่เป็นการเอี่ยดถึงว่าเป็นความเห็นของท่าน ในคริสตศตวรรษที่ 16 นามของนิลกล้ายเป็นคำที่ติดปากผู้คน เริ่มแรกที่เดียว ติดปากพวกที่มีความคิดเห็นร่วมกันกับท่านเรื่องที่ว่าพระครูอาธุระกับงานที่ซื้อดอง ใช้มือของท่านทั้งสองข้างหน้ามามีกินไปวัน ๆ และหาสิ่งที่ต้องการอย่างอื่น ๆ” เช่นที่นิลได้เสนอต่อสภานิติบัญญัติในที่ประชุมสัมมนา ท.ศ. 1503 ด้วยเหตุนี้นิลกับสนุคิชัยของท่าน จึงเป็นพวกต่อต้านการปฏิบัติของวัดต่างๆ ที่เป็นเจ้าของหมู่บ้านและเป็นเจ้าของชานนาญอาศัย ในหมู่บ้านนั้น ๆ พวกท่านคิดว่าการครองสมบัติทางโลกถ่างนั้นเป็นเรื่องเกินตี “เราไม่ควรเป็นเจ้าของสิ่งใดหรือมาดหมายให้ได้สิ่งที่เกินพอตี” อันที่จริงการเป็นเจ้าของหมู่บ้านและที่ดิน เป็นคันตราอยู่ต่อสำนักสงฆ์โดยแท้ เพราหมรพย์ทางโลกทั้งมวลล้วนได้มาค่าย่างไม่ตี มันเป็น “งานของผู้อื่นที่อีกเคามาโดยให้กำลังบังคับ” และเมื่อมีผู้บริจาคลงที่ได้มาด้วยทางไม่ดีเช่นนั้น แก้วัด โดยธรรมชาติ มันไม่เป็นประโยชน์ต่อพระ เมื่อกลางคืนทรัพย์ทางโลก นั่นก็คือต้อง คอยดูแลมัน พระย่อ้มเชวอกจากงานจริงของท่าน และการเป็นเจ้าของทรัพย์สินย่อมน่าวัด เช้าไปเกี่ยวข้องกับ “กิจกรรมทางโลก” วัดที่มีค่าร่ำรวยถึงจะมีจุนุรักษ์เพื่อนมนุษย์เพียงได้ ก็ไม่

เพียงพอที่จะช่วยให้พื้นอันตรายอันเกิดจากการครองทรัพย์สินทางโลกได้ โดยเฉพาะเมื่อมีผู้คนด้วยหัวใจที่ประชวยเหลือและรับใช้โลกด้วยศรีษะต่างๆ ได้แก่ “โดยทางคambodia” คือสอนและให้คำปรึกษา เราจะเห็นว่าต่อมามีความชัดเจ้งทางคุณการณ์บังเกิดขึ้นในคริสตศวรรษที่ 16 เมื่อความคิดเห็นของชาวคริสต์ก้าวถึงขีดสุดทางด้านตรรกะวิทยา (หรือดูเหมือนว่าเป็นเช่นนั้น)

ยังมีประเด็นอื่นที่เกี่ยวเนื่องกับผู้มีอำนาจทางศาลและผู้มีอำนาจทางโลก นิลแสดงท่าทีของท่านในเรื่องที่มีการประณามและการจงลั้งของพลาญ “พวากนอกรีต” “พวากถือล้อธัชูดา” นิลคิดว่าควรพยายาม “ใช้อุทิพลปฏิบัติต่อพวากเชาในทางบางทึ้งด้วยคำพูดและการกระทำ” ถ้าพวากเชาเข้าใจได้ว่าควรปรับเปลี่ยนทางของพวากเชา พวากเชาถ้าได้กลับคืนสู่ศาสนจักร “แน่นคนว่าควรต้อง ‘ระวาง’ ไม่ไปทำอะไรพวากนอกรีตหัวดื้อ” แล้วงานอื่นในศาสนจักรคิดเห็นต่างไปจากนิลและสามัญศิษย์ของท่าน คือแสดงท่าทีว่าควรเอาตัวอย่างศาลาศาสนาของตะวันตกมาใช้ และส่งพวากนอกรีตเหล่านี้ให้ผู้มีอำนาจทางโลกกำกับหนบทบลงโทษอย่างรุนแรง (ซึ่งก็ยังลังเลอยู่ว่าผู้มีอำนาจทางฝ่ายธรรมะจะยอมรับงานลงโทษพวากนอกรีตนี้หรือไม่) นิลเชื่อเรื่องพลังจิตของมนุษย์ ท่านต้องการให้พวากนอกรีตเห้าใจว่าพวากเชากำลังทำผิดพลาด ท่าทีของนิลต่อการกระทำผิดนอกกฎหมายทาง อย่างที่บางคนในสมัยนั้นเห็นเป็นอย่างนั้น ทำให้สามัญศิษย์ของท่านต้องคำพิพากษาชาระโทษอย่างรุนแรงในเวลาต่อมา ในบรรยายกาศที่อ่านอาจสมบูรณ์ภาษาสิทธิราชย์เพิ่มพูนขึ้น และสมัยเมื่อความเชื่อที่ว่ารัฐมีหน้าที่ในการศาสนาแพร่หลายทั่วไป สามัญศิษย์ของนิลต้องหัวร่า ให้การช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่พวากนอกรีตชั่วคราวซึ่งหลบหนีอยู่และหาทางป้องกันพวากเหล่านี้จากโทษที่จะต้องได้รับ โทษได้ทวีความรุนแรงขึ้น ถึงขั้นกล่าวหาว่าเหล่าสามัญศิษย์ของนิลทรยศอย่างร้ายแรง นิลไม่ได้มีชีวิตอยู่เห็นช่วงเวลาที่ยกสำนักนี้ ท่านได้มรณภาพใน ค.ศ. 1508

គិតសាស្ត្រនាមខែក្រុងទីប្រជុំ ឡាតាំងក្នុង

ในแวดวงศาสานามีบุรุษผู้หนึ่งคิดเห็นในทางตรงข้ามกับนิลเกือบทุกจุดที่โต้แย้งได้และเป็นผู้มีความตั้งใจต่อสู้กับทัศนะของนิล ท่านรวมกลุ่มสาบุคิชัยได้เป็นจำนวนมาก นั่นคือโจชิฟ โวโลตสกี้หรือโวโลโกลามสกี้(Josif Volotskii -Volokolamskii) (ค.ศ.1439-1515) ซึ่งเป็นซื่อที่ตั้งตามแคร์วันที่สำนักของท่านตั้งอยู่ ท่านเป็นขุนนางตระกูลชาโนนิน(sanin family) เมื่อยังเยาววัย ท่านได้เข้าสู่สำนักของ “ฤษผู้บำเพ็ญเพียรจริงจัง” ซื่อพาฟนูตี บอรอฟสกี้ (Pafnutii Borovskii) พาฟนูตีสิ้นชีวิตในค.ศ.1477 โจชิฟจึงกล้ายเป็นสมภารวัด ท่านเป็นสมภารผู้สามารถ ท่านจาริกไปทั่วรัสเซียเพื่อแสวงหาสำนักที่สื่อความคิดกับท่านได้เกี่ยวกับเรื่องชีวิตของนักบวชในอดีต ท่านหาไม่พบ ท่านจึงไม่เห็นหนทางอื่นนอกจากก่อตั้งวัด

ชื่นด้วยบุญญาติใหม่ ท่านสร้างวัดชื่นที่โวโลก ลัมสก์ (โวโลโกลัมส์) (Volok Lamskii (Volokolamsk)) มีผู้บริจาคให้แก่ส้านักที่ตั้งชื่นใหม่น้ำงามนัย วัดนี้จึงร่าเริง ต่อมาเมืองรุ่ง หลายผู้หราียนนามจาก “ตรากลัดที่สุด” เข้ามาบูชาที่วัดนี้ วัดใช้ความมั่งคั่งร่าเริงเพื่อกิจการบุญนานประการอย่างเต็มที่ เช่นช่วยผ่อนคลายสภาพดheavyในเขตรอบวัดเป็นต้น กฎระเบียบของวัดออกจะเข้มงวด พระทุกรูปได้รับอนุญาตให้เลือกถือเครื่องแบบดุษฎามระดับที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนอย่างที่สุดแล้วได้ แต่เมื่อเลือกแล้วจะให้ลดหย่อนผ่อนปรนอย่างใดไม่ได้ทั้งสิ้น

โจชิฟได้เชิญจุดหมายเวียนชื่นหลายฉบับเพื่อแนะนำสั่งสอนบุคลากรฝ่ายฆราวาส หนึ่งในหลายประการคือ ท่านได้พยากรณ์ทำให้ผู้ตีเจ้าของที่ดินได้เข้าใจถึงการปฏิบัติต่อท้าส ที่ดินอย่างกรุณาและอ่อนโยน ท่านเชื่อว่ากิจการบุญเป็นประโยชน์ต่อวิญญาณของผู้ที่ทำบุญ และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการทำบุญนั้นเสมอ กัน

โจชิฟเชิญงานหลายชั้นและยังลงเหลืออยู่ ท่านได้เดินระเบียบวินัยวัดและระบบงาน ข้อโต้แย้งปัญหาธรรมะต่างๆ ไว้ในหัวเรื่องว่า โพรสเวติเกล'-ผู้รู้แจ้ง (Prosvetitel'-The Enlightener) ท่านมุ่งต่อต้านพวกที่ถือลัทธิจูดา งานของโจชิฟจัดเป็นประเภทรวมมากกว่า ของนิล งานของท่านประกอบไปด้วยประโยชน์ทั้งดุณที่ยกมาจากหนังสือศาสนานั้นๆ เพื่อใช้อ้างสนับสนุนความคิดเห็นของท่านและเพียงเห็นว่าจะใช้สนับสนุนได้อยู่เต็มไปหมด งานของโจชิฟเป็นตัวอย่างให้เข้าใจว่าทำในนิลจึงเป็นฝ่ายถูกที่ขอให้ระบุข้อแตกต่างของงานสอนศาสนา ตามความสำคัญของผู้เชียน โจชิฟไม่เพียงแต่เอี่ยดถึงงานประเภทคำสอนของพระบีชเคนทิน เช่นแพนเดคต้า (Pandecta) (เป็นงานประเภทคำสอน ถูมีนิกอน(Nikon) เป็นผู้เชียน ในคริสตศตวรรษที่ 11) ว่าเป็นงานเชียนที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสวรรค์เที่ยบได้เท่ากับพระคัมภีร์ โจชิฟ ยังต้องการให้ “เทียนกุหามายแพ่งว่าสำคัญเท่ากับข้อเชียนของศาสตราพยากรณ์ และสาวกของสำคัญและงานของนักบูชาผู้ตักดิลิทธิ์ทั้งหลาย” ด้วย

นอกจากนั้น โจชิฟไม่ได้เลือกสรรประโยชน์ที่ยกมาอ้างสนับสนุนแต่อย่างใด ท่านเป็นนักการเมืองในวงการศาสนาและได้กำหนดทัศนคติไว้แล้ว เพียงมุ่งหวังให้ได้ประกาศแพร่หลายถึงจะมีผู้สนับสนุนอยู่ไม่นานก็ตาม ในระเบียบการของวัดที่ท่านได้วางไว้แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางศาสนาของท่านอย่างชัดเจน หลักใหญ่ไม่ได้อยู่ที่การทำจิตให้ส่องชื่นชมบูรณ์แต่อยู่ที่ความประพฤติ (blagochinie) แรงผลักดันให้กระทำการที่สำคัญคือความกล้า โจชิฟเรียกร้องให้ “กล้าพะเจ้า” กล้าความด้วย กล้าการลงโทษ ระเบียบการวัดของท่านไม่เข้มงวด เป็นหลักธรรมจริยาท์ไปและมุ่งให้ถือหลักปฏิบัติตามตัวอักษร บทลงโทษไม่รุนแรง แม้ว่า

โจชิฟจะเอ่ยถึงการใช้ตราชนเหล็ก กับผู้ที่ดื้อตึงก็ตาม ท่านเบรียบวัดว่าเป็นเสมือนพระราชวัง พระเจ้าทรงเป็นพระจักรพระดิคุ้หทรงประทับในพระราชวังนั้น โจชิฟเห็นว่าในพระราชวัง กิริยา มารยาทเป็นเรื่องสำคัญ แม้ว่าโจชิฟจะให้ข้อแนะนำเรื่องจิตใจโดยแสดงออกในรูปของระเบียบ มารยาทต่างๆ แต่ก็เชื่อได้ว่าท่านคิดถึงเรื่องวิญญาณด้วยเห็นกัน จากที่ท่านเชียนหัวแนะนำไว้ คือ “กระซับมือของเจ้าเข้าด้วยกัน สันเท้าชิดไว้ ปิดตา แล้วรวมจิตของเจ้าให้เป็นหนึ่งเดียว” แต่ในบางครั้งท่านถือเอกสารเรื่องการวางท่าสำรวมกิริยาภายนอกว่าเป็นเรื่องสำคัญกว่าการ สำรวมจิต ดังนั้นตามที่เพโอลิโอดอฟตั้งหัวสังเกตไว้ ระบะเยนกภูเกณฑ์ต่างๆ ของโจชิฟจัดอยู่ใน ประเภท “ศัลโลคาภาเรีย มัสโคว์” (Muscovite kallokaugallia) จากตัวคุณท่องหัวความที่ท่าน เชียนไว้ “จะจุดเท้าของเจ้าลงอย่างนุ่มนวล ให้เจ้าอคลอกเสียงแต่พลาไรม แนว ต้องกลั่นกรองคำ พูดจา กิณและดีมเงียบๆ... จงตอบด้วยเสียงคำอันค่อนหวานและอ่าสันทนามากเกินควร ขณะพูดจากหัวของเจ้าควรแจ่มใสเพื่อให้ผู้ที่เจ้าพูดตัวก็ได้ฟื้นตัว” ระบะเยนการดำเนินเรื่องวิถีภัย ในวัดเป็นคำสอนให้เช้าใจได้แจ่มแจ้ง ประการแรกเราควรเคาริจสั่งแล้วร่างกายให้สูงงามและ ระมัดระวังกิริยามารยาทด้วยต้องรู้จักสุขุมรอบคอบ(Kiranenie)ด้วย” คำสุดท้ายนี้บอกลักษณะ เฉพาะได้ แรกที่เดียวโจชิฟไม่สนใจแสวงหาความดี สนใจแต่ให้หลีกเลี่ยงความช้ำเท่านั้น ดัง นั้นท่านจึงตั้งข้อห้ามนานับประการ ห้ามมากมาย แต่ข้อแนะนำสิ่งที่ควรกระทำมีอยู่น้อยนัก เป็นลักษณะที่ปราภูอยู่ในระเบียบวัด ระบะเยนปฏิบัติทั้งส่าหรับพระและมารดาส่วนใหญ่มีขึ้น เพื่อควบคุมความประพฤติภายนอก เช่นที่โจชิฟได้เชียนไว้ในจดหมายวีyanที่ท่านมีไปถึงชาว สเรืองการ อุดอาหารความว่า “สปดาห์ลسانวัน จันทร์ พุธ ศุกร์ คนผู้หนึ่งควรกินขนมปัง แห้งหรือขนมปังขาวแห้งกับน้ำหรือควาส[Kvas-เบียร์] หากทำไม่ได้ให้กินอาหารได้จากนั้น หรือสองจาน ไม่ให้มัน แต่ถ้าจันทร์ พุธ ศุกร์เป็นวันฉลองพระเจ้าหรือฉลองพระคัมภีร์หรือ วันฉลองทางศาสนาอื่นใด ให้กินได้ทุกอย่าง ระหว่างช่วงเวลาสิบสองวัน นับจากวันคริสตมาส จนกระทั่งถึงวันพีธีฉลองการเสด็จมาของพระเยซู (Epiphany-วันที่ 6 มกราคม) และในหนึ่ง สปดาห์หลังจากวันอาทิตย์ของพระพาริชีสและระหว่างสปดาห์เนยเหลวและวันอาทิตย์อีสเตอร์ และในสปดาห์หลังวันฉลองการเสด็จ มาเยือนของพระวิญญาณอันศักดิสิทธิ์ของยิว (Pentecost) จะกินอะไรก็ได้ แม้ว่าจะเป็นวันจันทร์ พุธ และศุกร์ อนุญาตให้กินเนื้อด้วย ให้ กินแบบเบรียและให้ดีเมื่อหล่ออุ่นได้ และตามธรรมเนียมของเรา เหล้ามีผึ้งก็ได้...ถ้าปฏิบัติตามที่ได้กล่าวไว้นี้ในวันถือคอดไม่ได้ ผู้นั้นควราริชาตทานในวันนั้น ...ส่าหรับเจ้าทั้งหลายในวัน เช่นนั้น บริจากเพียงหนึ่งกริฟนา(griphna) ก็พอ หรือไม่เจ้าก็ให้เท่าที่จะให้ได้” จดหมายวีyan ลักษณะเช่นนี้ไม่ได้มีเพียงฉบับเดียว ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโจชิฟถือเอกสารปฏิบัติ

ตามระเบียบเป็นเรื่องสำคัญ “ครูก็ตามที่ไม่ถืออุดในวันพุธหรือวันศุกร์ฉันได้ก็เป็นเหมือนพากย์ที่ตรึงกางเขนพระคริสต์ฉันนั้น”

โจชิฟออกพระเบี้ยบว่าด้วยการสอนภาษาและภาษาศาสตร์ออกเสียงดังเป็นอย่างเดียวกันกับหนទี่จำนวนบทให้สำคัญและบทที่จะใช้สำคัญในแต่ละวัน ทั้งหมดนี้แสดงว่าโจชิฟเป็นผู้ที่นิ่งที่สร้างและเบี้ยบพิธีการต่างๆให้แก่คริสตศาสนานิกายเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ใจสำหรับชาวต่างชาติที่เดินทางมาเยือนมอสโคว์ในคริสตวรรษที่ 16-17 แม้แต่พากย์กรีกօโดดอกร์ก็แสดงความพิศวงจนถึงกับมีผู้ตั้งข้อคิดเห็น เป็นค่าตามที่ในปัจจุบันใช้สอบนักศึกษาปริญญาเอกว่า ‘ชาวมัลโคว์เป็นชาคริสต์หรือไม่ใช่’

นโยบายทางศาสนาและนโยบายเรื่องรัฐ

โจชิฟได้มีส่วนจัดการปัญหาบ้านเมืองและศาสนาป้อยครั้ง จากที่เห็นตัวอย่างได้ในพระสวეทเทล ที่ท่านรวมรวมเพียงชื่น งานชิ้นนี้บรรจุเรื่องราวของพากที่นับถือลัทธิจูด้าที่ไม่เป็นจริงแต่การปฏิบัติต่อปัญหาสำคัญนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ สิ่งที่แตกต่างจากนิลและสาบุศิษย์คือโจชิฟเรียกร้องให้จัด ‘การนอกรัต’ ให้หมดไป อ่ายพากที่นับถือลัทธิจูดานน์ ท่านให้สั่งหารเสีย โจชิฟไม่ได้มองหาหนทางอื่นนอกจากวิธีที่ศาลาศาสนาทางตะวันตกใช้ กล่าวคือส่งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจัดการ พร้อมกับห้ามร้องว่าให้ตัดสิน ‘อย่างไม่ให้ต้องมองเลือด’ โจชิฟคิดสังหารพากที่ออกกฎหมายลุ่นกลางของวัดคริสต์ เพราะ ‘คิดจะคนบาปและคนนกริเต็ตด้วยการสอนภาษาหรือด้วยมือ นับเป็นอย่างเดียวกันและเหมือนกัน’ แต่ท่านไม่ได้พยากรณ์ห้าพากเหล่านั้น ‘ด้วยการหวาน’ เพื่อความปลดลดภัยท่านอาศัยมือเพชรฆาตลงโทษสังหาร บางที่เพชรฆาตอาจคิดว่าเป็นทางไถ่บาปของตนได้ด้วย เพราะโจชิฟคิดว่าการทาร้ายปฏิบัติการนอกรัต เป็นงานที่พระเจ้าทรงมีโถงการให้ทำ และการสังหารพากนอกรัต ‘ทำให้มือของเพชรฆาตคักดิสิทธิ์ได้’ โจชิฟต้องการสังหารพากนอกรัตที่สำเนียกนาปด้วย เพราะท่านไม่สามารถปักใจเชื่อได้ว่าพากเหล่านั้นปรับปรุงตนได้จริง ท่านยังคิดว่าให้ตัดสินว่าเป็นผู้สำนึกได้จริงหรือไม่นั้นย่อมไม่ได้ จึงเป็นไปได้ว่าโจชิฟอาจไม่เห็นว่าการลงโทษผู้บริสุทธิ์ เพราะกระบวนการผิดพลาดเป็นเรื่องร้ายแรง หากเป็นเช่นนั้นจริงก็นับว่าผู้บริสุทธิ์ได้กำไร เพราะ ‘เขาจะได้รับรางวัลในสวรรค์อย่างแน่นอน’ เนื่องจากมีคุณสมบัติของผู้ประพฤติชอบที่ต้องรับทุกชีโดยบริสุทธิ์สำหรับพากนอกรัตที่หัวดื้อ โจชิฟยืนกรานให้ให้ ‘เลี้ยงเพทุบายสวรรค์’ จัดการ จะใช้หนทางใดก็ได้เพื่อรักษาความคิดของพากนั้นออกมานา อาจต้องแสร้งคล้อยตามทำเป็นเห็นด้วยเพื่อให้พากเชื่อใจ (ถูเหมือนว่าโจชิฟเป็นคนเรื่นต้นให้เชื่อที่ตัวรัฐเชียในสมัยต่อมาใช้) ความคิดเห็นของโจชิฟเกี่ยวกับการที่ท่านเลื่อมใสอำนาจของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเป็นอย่างมาก หากผู้ใด

ตั้งใจปกป้องนิภัยทางการด้วยกำลัง ผู้นั้นจำเป็นต้องรับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เช้าพวากันร่วมกันป้องกันคริสตจักร แนวคิดนี้ได้พัฒนาเป็นทฤษฎีการเมือง

โจชิฟเชื่อว่าอำนาจของผู้ปกครองชาวก里斯ต์ซึ่งหมายถึงแกรนด์ปรินส์แห่งมัสโคว์ไม่ จำกัดเพาะ “โดยเนื้อหาระ ชาร์ทร์เป็นเหมือนผู้คนทั้งหลายทั้งมวล แต่โดยวิถีแห่งอำนาจ พระองค์เป็นเสมือนพระเจ้า” ต่อไปนี้เป็นข้อความที่โจชิฟคัดลอกจากงานของนักเขียนบทสุดที่ ชาวบีแซนทิน ชื่ออาปาปิท(Agapit-Agapetos) ‘พระองค์เจ้านายโดยพระหัตถ์วางแห่งองค์พระ เป็นเจ้าทรงตั้งพระองค์เป็นผู้ปกครองแต่พระองค์เดียว และเป็นนายเหนืออุสเซียทั้งปวง เพราะพระเจ้าทรงเลือกพระองค์(เจ้าชาย) เป็นตัวแทนแห่งพระเจ้า ณ ที่นี่บนโลกมนุษย์ และเชิดชู ท่านแล้วว่างไว้เหนือนบลลังก์แห่งพระองค์’ โดยทางทฤษฎีคริสตจักรย่อmomอยู่เหนือรัฐ แต่ผู้ปกครองทางโลกเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองศรัทธาและคริสตจักร ด้วยเหตุนี้โจชิฟคิดว่าบรรดาอาชญากร หัวโนย และโจรอีน “สมือนพากนกอร์ต” เมื่อสาเหตุของความเสื่อมของอาณาจักร พระราช มักเกิดขึ้นเพราะมีการนอกรีตแตกแยกหรือตามที่โจชิฟเชื่อ ความเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนตนน่าจะเป็นสิ่งบังคับสั่งการให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าช่องเกี่ยวเอารุระกับเรื่อง “ความ พิสุทธิ์แห่งศรัทธา” ได้ สำหรับโจชิฟแล้ว คริสตจักรกับอาณาจักรต่างกันตรงที่ ชาร์ผู้ทรงเป็น แกรนด์ปรินส์แห่งมอสโกร เป็นผู้ทรงสิทธิ์อำนาจเด็ดขาดในกิจการของคริสตจักรด้วย เพราะ “ไม่มีผู้ใดพิพากษาตัดสินราชสำนักแห่งพระเจ้าชาร์ได้” แม้พระเจ้าก็พิพากษานไม่ได้ด้วย! ด้วยเหตุ ที่ชาร์ทรงครอบอำนาจอาญาลีทึ่งแห่งพระเจ้าอย่างสมบูรณ์ เพื่อควบคุมระเบียบแห่งสรรพสิ่ง บนโลกรวมทั้งคริสตจักร

โจชิฟใช้ หลักถือประโยชน์เป็นที่ตั้งเป็นเกณฑ์ในการจัดการศาสนา การถือประโยชน์ เป็นหลักเป็นอันตรายอย่างที่สุด ซึ่งจะทำลายหลักพื้นฐานทางศาสนา และศีลธรรมจรรยาท หมวด ลักษณะความเชื่อที่โจชิฟถือมั่นอยู่ทั้งหมดนั้นเป็นยิ่งกว่าอันตรายอื่นใด เพราะท่านไม่ได้ระบุ ให้ชัดเจนลงไปว่าการถือประโยชน์เป็นที่ตั้งนี้ควรใช้กับคริสตจักรหรือกับรัฐ และที่สำคัญยิ่งกว่า นั้นคือพระท่านไม่สามารถแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างคุณค่าแห่งนิรันดร์กับ “ชั่วคราว” ได้ นักวิชาการบางคนถึงว่าอาจเป็นไปได้ว่าเดิมที่เดียวท่านคิดไว้ในใจเรื่องประโยชน์ชั่วคราว นิรันดร์ ของคริสตจักรเป็นเบื้องต้น แต่เมื่อท่านได้ทำกิจการงานศาสนาแล้ว ประโยชน์นั้นไม่มี ให้เห็นได้ชัดนัก สาบสูญของท่านกลับกลายมุ่งปรับใช้เพื่อกิจการงานเมืองของฝ่ายพระราช ตามที่สมัยนั้นต้องการ สำหรับสาบสูญและโจชิฟเองนั้น ภาพรัฐคริสต์ในอุดมคติปราภูมิเต็ม รูป เป็นภาพต้องห้ามที่รัฐมัสโคว์สมัยนั้นแสดงอยู่ ดังนั้นโจชิฟจึงเห็นชอบกับแกรนด์ปรินส์ แห่งมัสโคว์ทุกอย่างก้าวที่ทรงดำเนินการแทรกแซงกิจการของวัด บางครั้งโจชิฟได้ลงมือกระทำ

การนั่งเงงด้วย การปลดบีชอปด้วยเหตุผลทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเป็นผู้ตัดสิน ยุติข้อถกเถียงทางเทววิทยา พฤติกรรมแห่งนี้สำหรับโจชิฟดูจะเป็นเรื่องธรรมชาติเป็นปกติวิสัย ของศาสนาจกร

โจชิฟเสนอให้ใช้หลักถือประโยชน์เป็นที่ตั้งกันข้อถกเถียงที่ว่าสานักสงฆ์มีสิทธิครอบครองทรัพย์สินหรือไม่ วัดของท่านร่วมสามารถบวจากทานได้เป็นจำนวนมาก จึงเป็น‘ประโยชน์’ต่อโลก سانัคิษย์ของท่านเจริญรอยตามโดยใช้ข้อโต้แย้งแนวเดียวกัน ‘ถ้าสานักสงฆ์ไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองทรัพย์สินได้ แล้วจะให้สามาชิกจากครอบครัวชุมนุมที่ได้รับการนับหน้า ถือตัวเข้ามาบวชเป็นพระอย่างไรได้’ ‘ถ้าไม่มีสามาชิกชนชั้นสูงในสังคม(startsy) ที่น่าယอกย่อง นักถืออยู่ในวัด แล้วจะหากผู้สมัครเป็นเมโทรโพลิตัน หรือจะหากผู้เข้าสานักอาร์ชบิชอปหรือบิชอปหรือตำแหน่งอันทรงเกียรติอื่นๆ ได้จากที่ได้เล่า’ และนั่นก็เป็นอันตรายอย่างยิ่งในการ เมืองตามทัศนะของรัฐ ‘ถ้าไม่มีสามาชิกชนชั้นสูงที่มานับถือในสังคมอยู่ด้วยแล้ว ศรีทัพจะต้อง สั่นคลอน’ ซึ่งก็หมายถึงว่ารัฐจะสั่นคลอนด้วย ไม่ต้องสงสัยเลยว่าคำพูดเหล่านี้จริงหรือไม่ แม้ ว่าโจชิฟจะไม่ใช่ผู้ที่พูดหึ่นเองก็ตาม นักวิชาการโซเวียตระบุรายคนเห็นในท่าทีที่โจชิฟมีต่อ รัฐมัสโครี (ข้อเท็จจริงคือท่านสนับสนุนความคิดเรื่องอำนาจเต็มของรัฐและสมบูรณ์ญาสิทธิ ราชย์มัสโครี) ว่าท่านได้ก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ในประวัติตามสัตร พากนักวิชาการเหล่านี้เรียกท่าน ว่า “บุรุษก้าวหน้า” และ “นักคิดหัวก้าวหน้า” อันที่จริงโจชิฟเป็นอะไรก็ได้แต่ไม่ใช่นักคิด จะ เป็นได้ว่าประเพณีที่เริ่มต้นขึ้นจากโจชิฟได้กล้ายเป็นเหตุก่อการทางการเมืองอย่างรุนแรงที่สุด เท่าที่รัฐมัสโครีต้องประสบ ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือเป็นต้นเหตุของความยุ่งเหยิงทางอุดมการณ์ที่ ก่อหายใจให้เกิดขึ้น

อย่างไรก็ได้โจชิฟไม่ควรต้องรับผิดชอบกับความผิดพลาดร้ายแรงที่สานัคิษย์ของท่านได้ ก่อขึ้น ท่านไม่มีทัศนะว่าอำนาจทางการเมืองจะก่อให้เกิดผลต่อไปยังที่สานัคิษย์ของท่านมี ยก ตัวอย่างกรณีที่ท่านได้กล่าวเป็นบางโอกาสว่าเป็นไปได้ที่ผู้ปกครองอาชญาหนังสือศรัทธา’ โจชิฟคิดว่า “ชาร์ผู้กบฏ” ย่อมจะ “ไม่ใช่ชาร์แต่เป็นทาราช” (muchitel’ เป็นคำแปลจากคำกรีก tyrannos) พระองค์จะไม่ใช่ “ผู้รับใช้พระเจ้าแต่เป็นผู้รับใช้ปีศาจ” ประชาชนจะไม่ยอมรับฟังผู้ ปกครองประเทกนั้นและอันที่จริงโจชิฟไม่มีทางรู้ได้เลยว่าในอนาคตอันไม่ไกลเกินรอนี้ “ปีศาจ” ตนเองจะชื่นชอบบลลังก์มัสโครี โจชิฟไม่ได้ตอบคำถามที่ว่าผู้ใดจะรับผิดชอบตัดสิน ว่าผู้ปกครองໄດ้ ‘หนังสือศรัทธา’ แล้ว คงเป็นว่าค่านางฝ่ายพระราสจะต้องตัดสินเกี่ย วกับปีญหาข้อนี้เอง ไม่มีหลักกฎหมายตัดแต่งที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างวัดกับชาร์ ‘ผู้ทรงไวศรัทธา’

และ “กบฏ” รุสเซียได้เผชิญปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวในคริสตศวรรษที่ 16 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคริสตศวรรษที่ 17

คำถ้าที่ว่าจะต่อต้าน “ทรราช” อย่างไรนั้น โจชิฟแสดงอาการโลเล บางครั้งท่านเสนอแนะว่า บุคคลไม่ควรเชือฟังชาติและเจ้าชายที่พำนາชนของพระองค์ออกนอกราชและนำไปสู่ความไม่สงบและชั่วร้าย (lučavstvo) แม้จะถูกคุกคามເຂົ້າວິຕີ” บางครั้งท่านแนะนำให้ตั้งอยู่ในสถานประมาณ เช่นว่าให้ “อ่อนน้อม” (umoliat) ต่อผู้ปกครอง “กบฏ” สามัญเช่น ของโจชิฟไม่สามารถทำตามคำแนะนำປະກອບได้ที่ว่าให้เดินทางสายกลาง ดวงตาที่จะมองเห็นทางจิตได้มีดบอดไปลืมแล้ว เพราะแสงอันจัดจ้าเจิดจรัสของลักษณะการเมืองที่โจชิฟเป็นผู้คิดขึ้น เป็นลักษณะอันวิเศษที่ทำให้กษัตริย์แห่งนั้นโกรธประทัย

โจชิฟ โอลอสก์เป็นพากถอยหลังเช่นนั้นหรือ

นับว่าเป็นเรื่องยากมากที่จะตัดสินการต่อสู้ทางภูมิปัญญาและจิตใจในคริสตศวรรษที่ 15 ซึ่งขณะเป็นของฝ่ายโจชิฟ โอลอสก์ แต่ซึ่งขณะครั้นนี้ได้นำไปสู่เหตุการณ์หาย茫ในศตวรรษต่อมา อย่างไรก็ได้ จะเป็นเรื่องผิดถ้าหานานนานโจชิฟว่าเป็น “พากถอยหลัง” หรือเป็น “พากอนบุรุษนิยม” ผู้ที่คิดว่าตนเองเป็นพากอนบุรุษ ที่จริงนักเป็นผู้กล้าสร้างสิ่งใหม่ โจชิฟ โอลอสก์เป็นอย่างนั้น ท่านสร้างพื้นฐานทางอุดมการณ์ให้กับความคิดเรื่อง “รัฐบริการ” (ruž hioe gosudarstvo) ซึ่งมีมาจนเท่าทุกวันนี้ โดยที่มีชื่อเรียกต่างๆ กัน (รวมทั้ง “ลักษณะนิยม” ด้วย) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองเฉพาะของรุสเซีย ที่ไม่ใครให้เสรีภาพส่วนบุคคลและออกจะเป็นแบบที่เข้มงวดที่สุด เมื่อใดที่เอี่ยดึงประโยชน์ของรัฐ หลักปรัชญาคริสตศาสนาจะเลื่อนไป จากทัศนะนี้อย่างที่ท่านอ้างถึงเสรีภาพส่วนบุคคลท่านว่าทุกคนอาจก่ออันตรายให้เกิดขึ้นแก่รัฐได้ ดังนี้เมื่อให้สูตรของเยเกล ในทางตรงข้ามประวัติศาสตร์ “ได้ก้าวหน้าไปในทางความคิดเรื่อง “เสรีภาพ” พัฒนาการนี้ถึงจะมีบทແแทรกขัดตัดตอนสั้นๆ แต่ก็ดำเนินต่อมาได้จนถึงปัจจุบัน

พลเมืองทั้งหลายมีห้องคับให้ปฏิบัติตามแต่ไม่มีสิทธิใดได้ทั้งสิ้น อย่างน้อยที่สุดคือไม่มีสิทธิที่รัฐควรประกันให้ได้ หลักพื้นฐานแนวคิดของอิวานผู้ใหญ่ให้ยกประภูมิปราภูมิขึ้นอยู่ในปรัชญาของโจชิฟ โจชิฟอาศัยนามของคริสตจักรยืนมือช่วยรัฐบริการสมบูรณ์มาถูกสิทธิราชย์ซึ่งขณะนั้นอยู่ในชั้นเริ่มต้น

ปรัชญาของโจชิฟมีลักษณะสำคัญคือไม่ใช่การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ท่านเป็นนักปรับเปลี่ยนใหม่โดยหากคำนึงถึงจุดหมายและเป็นนักประเพณีนิยมโดยคติเพราท่านเชื่อว่าคุณค่าทาง วัฒนธรรมทั้งหมดมีอยู่แล้วในรุสเซีย เพียงแต่รักษาไว้ให้ได้เท่านั้น ความเชื่อนี้

เป็นจุดยืนและมีการผลักดันความเชื่อนี้อย่างเต็มแรง มีผู้นำความเชื่อนี้ไปใช้ในตะวันตกในยุคกลาง “งานของเรามีคือเพียงรักษาและส่งผ่านไปยังอนุชนรุ่นหลังให้ได้รู้ว่าอะไรคือของเก่าที่เกิดจากความบากบี้พยากรณ์และเป็นของจริงแท้ ความคิดใหม่นั้นถ้าไม่เกินตีก็มักผิดพลาด” (สิ่งที่น่าแปลกใจคือในคริสตศตวรรษที่ 19 ท้าทีเช่นนี้เกิดขึ้นช้าแต่เปลี่ยนรูปแบบไป) โจชิฟ โอลอสก์เชื่อว่างานวัฒนธรรม (ไม่ได้ใช้คำนี้ตรงๆ) คือการรักษาคุณค่าเก่า แต่โลกในอุดมคติของท่านไม่มีที่สำหรับคุณค่าใหม่เข่นกัน ท่านไม่มีเกณฑ์ที่จะห่วงให้แยกแยะได้ว่าคุณค่าเก่าที่เป็นของแท้ต่างจากที่เป็นเพียงดูเหมือนว่าเป็นของแท้อย่างไรหรือให้แยกของมีค่าออกจากลิ่งที่ไร้ค่า ท่านตัดสินงานเชียนทั้งหมดออกยังให้ค่าเสมอ กันและ เพราะท่านขาดความฉลาดเฉียบแหลมในเชิงพิจารณา ท่านจึงคิดว่าการปรับเปลี่ยนใหม่ของท่านนั้นเป็น ‘ของเก่า’ ในคริสตศตวรรษที่ 16 สาบุติชัยของโจชิฟห่วยให้ได้รู้และเข้าใจทัศนะที่แท้จริงของท่าน เมื่อพากษาทำการศึกษางานเก่าที่สะสมไว้ (โดยเมโทรปูลิแทนนาการ) ซึ่งเป็นงานขั้นสำคัญที่สุดของพากษา

เมื่อตีความหมายคุณค่าและความคิดเก่าผิดพลาด ยิ่งเชียนขึ้นใหม่มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งตีความหมายผิดมากขึ้นเท่านั้น โจชิฟ โอลอสก์ได้สร้างประเพณีใหม่ขึ้น เป็นอุดมการณ์ใหม่ที่สำคัญ ตลอดคริสตศตวรรษที่ 16 ท้าทีทางลบที่มีอยู่ในอุดมการณ์ของโจชิฟ สาบุติชัยได้เป็นผู้เน้นย้ำ จนหลายร้อยปีผ่านไป เมื่อมีชาวกรีกเดินทางมาเยือนรัสเซียได้พบเห็นคริสตศาสนาที่มีลักษณะต่างไปจากเดิมมาก จนมองไม่เห็นลักษณะเดิมและไม่สามารถรู้ได้ว่าแต่เดิมมาจากที่ใด

คริสตศาสนาที่เบื้องภายนอกดูเยี่ยนเยือกจนจับแข็ง เพราะพิธีกรรมต่างๆ เนื้อง glycide ให้พื้นผวนั้น มีเรื่องราวที่วิตทางภูมิปัญญาและจิตใจต่างๆ นานานอนนิ่งสงบอยู่ นิลและสาบุติชัยของท่านต้องขอบใจขอเท็จจริงที่ว่ามันยังมีลมหายใจอยู่ วิกฤติการณ์ในคริสตศตวรรษที่ 14 และ 15 นำเชือโรคร้ายระบาดเรื่อรังติดคงคาพยพทางภูมิปัญญาและจิตใจของรุสเหยียทั้งมวล นับเป็นเวลาหนานที่เดียวที่ไม่สามารถหาญานาไดมากกว่าบัดก้าวได้

ผลกระทบต่อสู่ทางภูมิปัญญาและจิตใจ

มีค่าถานที่ยังไม่ได้ตอบชัดหนึ่งว่า จะคาดเดาได้อย่างไรว่าตามที่นักประวัติศาสตร์บางคนโดยเฉพาะนักประวัติศาสตร์เรื่องศาสนาเชื่อว่า ‘รุสเชียคงไม่ต้องเผชิญวิกฤติการณ์หรือหาย茫ในศตวรรษต่อๆ นานาหากทัศนะของนิล ชอร์สก์มีชัยเหนือความคิดของโอลอสก์’ ค่าถานนี้เหมือนค่าถานดังที่ว่า ‘จะเกิดอะไรขึ้นถ้า...’ ซึ่งให้ค่าตอบที่แนนอนไม่ได้

อุดมการณ์ของนิลเป็นอุดมการณ์ของฤทธิ์ที่คิดไปร้ายปุ่ง “โลก” ด้วยคำสั่งสอนแนะนำ
แต่นิลไม่แคร์ล้อมเป็นความเมียบในความ อาณเปริเวณวัดเป็นสถานที่ท่านใช้พิจารณาเท่านั้น
สำนักของท่านมีแนวความคิดว่าให้ต่อสู้เพื่อให้อาဏາเขตของศาสนาเกิดความลับโดยวิถีก
จากโลกยังชื้นเท่านั้น มีผู้แสดงความเห็นว่าสำเนียงคงนิลออกจะแสดงอาการเฉยเมยต่อปัญหา
ต่างๆ แม้กระทั่งปัญหาศาสนา นิลและสาบุติษย์แสดงท่าทีต่อหัวศอกทางศาสนาและข้อเรียก
ร้องต่างๆ ต่อเมื่อ “โลก” เริ่มสงสัยในตัวหลักการปฏิบัติตนแบบฤทธิ์ผู้ถือสันโดษเท่านั้น โดย
เฉพาะเมื่อมีวัดที่กรองทรัพย์สินร่ำรวยและ “อนุเคราะห์” บริจาคแก่คนจนด้วย “เมตตา” จน
กระทั่งพระได้เข้าไปทำกิจการงานทางโลก

สาบุติษย์ของนิลกับปรัชญาของท่านเกือบจะเป็นกลุ่มเดียวที่พยายามต่อต้านโมล
อช(Moloch) แห่งรัฐมัลสโคลวิอ่าเจริจัง โมลอชเพิ่มพูนอำนาจให้กับตนเองมากชั่นทุกที แต่
สาบุติษย์ของนิลไม่ประสบความสำเร็จ เพราะอุดมการณ์ของพวกเขามิใช่ปรัชญาทั่วไป เป็นแต่
ทฤษฎีเกี่ยวกับ “กิจกรรมภายใน” ของพระและเกี่ยวกับ “การต่อสู้ทางจิต” ของฤทธิ์เท่านั้น

การประเมินค่าปรัชญาของนิลยังนี้ไม่ต่างกับจริง เพราะถ้าสถานการณ์เอื้ออำนวย
ปรัชญาของนิลก็น่าจะส่งผลโดยทางล้อมต่อความคิดอ่านของผู้คนทั่วไปในสมัยนี้ได้บ้าง
ประชาชนน่าจะได้เรียนรู้โดยเฉพาะที่จะให้ความสำคัญกับชีวิตภายใน และไม่สับสนไป
ห่วงเรื่องภายนอกกับการแสดงความต้องการต่อครัตศรีทธรากานอก และจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ
เรื่องแนวทางการเมืองและวัฒนธรรมของรัสเซียในคริสตศตวรรษที่ 16 และ 17 เรื่องสำคัญคือ
บรรดาผู้ที่ต่อต้านความໄร์ศิลธรรมของสมบูรณ์มาญาสิทธิราชย์มัลสโคลว อย่างที่อวานผู้hoodเหยิน
ทรงกระทำในทางการเมืองและด้านศิลธรรมทั้งโดยทางตรงและโดยทางล้อมคือสาบุติษย์ของ
นิล นอกจากนี้ ที่รัสเซียเกิดความแตกแยกในคริสตศตวรรษที่ 17 อาจไม่เป็นปัญหารือ
อย่างน้อยอาจจะมีรูปแบบแตกต่างไปจากที่เป็นอยู่ ลักษณะบ้าคลั่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีความแตก
แยกก็เช่นได้ว่าเป็นผลจากการที่คริสตจักรมีพิธีกรรมทางศาสนาตามนายเกินอัตรา ต้นเหตุมา
จากใจชีฟ และคิชย์ ยิ่งกว่านั้น คนประเททที่ทำท่าเคร่งแต่กำมะลออย่างที่บล็อก (A. Blok)
กวางสูญในคริสตศตวรรษที่ 20 แสดงภาพไว้ในผลงานชิ้นเยี่ยมยอดของเขานั้นก็จะไม่เติบ
ใหญ่ขึ้นได้ ลักษณะประการแรกของคนประเททนี้คือดูท่าเคร่งจัด แต่เป็นการเคลื่อน “เปลือก
วัญญาณ” เท่านั้นไม่ได้เข้าลึกถึงจิตวัญญาณและไม่สามารถกำหนดดวิชีวิตตนเองจากเบื้องภายนอก
ในได้ ความเคร่งแบงเบลือบแบงเป็นอันตรายต่อชาติของคนผู้นั้นและไม่สามารถมีบทบาท
สำคัญต่อเรื่องราวชีวิตทางภูมิปัญญาและจิตใจของรัสเซียในเวลาต่อมาได้จริงอย่างที่ดูว่าเป็น
นัยจากการถือมั่นในสิ่งจอมปลอมในสมัย “รัสเซียอันคั่งลิทฟ์” ในคริสตศตวรรษที่ 16 และ

17 มาจนถึงลักษณะนิยมของปلومและลักษณะนิยมสันติภาพของปโลมในคริสตศตวรรษที่ 20 การที่ผู้เคร่งภายในต่อต้านความเสื่อม腐朽ของรุสเซียทั้งทางการเมืองและศีลธรรม ถึงจะไม่ประสบความสำเร็จ อย่างน้อยก็น่าจะอยู่ในความทรงจำของประชาชนเป็นอนุสติว่าได้มีผู้ต่อสู้แล้ว และไม่ใช่มิตร “ผู้ที่ต้องทนทุกข์” ซึ่งเป็นแบบที่ประชาชนให้ความยกย่องอย่างสูงเท่านั้น แต่ยังมีผู้ก่อการ “บุคคลผู้ต่อสู้กับอยุธีธรรม” ด้วยเช่นกันผู้สามารถพัฒนาอุดมการณ์เพื่อชนรุ่นต่อไปในอนาคต

สิ่งที่กล่าวข้างต้นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ปรัชญาของโซชิฟโอลอสก์เป็นฝ่ายชนะและต้องร่วมรับผิดชอบต่อสภาพมีดบอดที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตของชาวรุสเซียในคริสตศตวรรษที่ 16 และ 17 และจนถึงปัจจุบันเรายังคงเดาไว้ไม่ถูกมองนิลน่าจะมีความสำคัญเพียงใดต่อรุสเซีย แต่ที่เห็นได้ตามที่เป็นจริงอย่างชัดเจนนี้ อุดมการณ์ของโซชิฟมีความสำคัญแน่นอน ท่านสร้างมันขึ้น มันได้แพร่หลายและคงอยู่นาน เพราะมีผู้สืบท่อความคิด อุดมการณ์นี้มีความสำคัญ เพราะมันเพาะเชื้อร้ายใส่ไว้ในหัวใจของชาวรุสเซียจนเกิดอาการเป็นพิษจากความหยิ่งยะโส มันแพร่ໄหร็สที่อันตรายที่สุดให้แก่ชีวิตของชาวรุสเซียจนเกิดอาการเห็นภาพลวงว่าความฝันได้กลายเป็นจริงแล้ว ภาพลวงตาที่ว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะคุณค่าสูงสุดทั้งมวลซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันควรแก่การสักการะตกอยู่ในสภาพมืดหม่น ความคิดเรื่อง “รุสเซียศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งเกี่ยวโยงกับอุดมการณ์นี้ กลายเป็นเชื้อโรคร้ายที่กัดกินสานักงานของชาวรุสเซีย ขณะที่บางคนหลงเดินทางผิด ถืออุดออย่างตามอตเพื่อ “อุดมการณ์และคุณค่าเก่า” ทั้งที่เป็นจริงและที่คิดว่าจริงผู้อื่นทั้งหลายที่เข้าใจสภาพเป็นจริงของรุสเซีย กลับถูกบีบบังคับให้หลีกเร้นหนีไปเสียจากความจริงนี้ ถ้าไม่อาศัยวิถีทางเก่าตามประเพณีคือบางเป็นฤษฎีก์ต้องหันไปสนใจสนับสนุนลักษณะที่เป็นแบบต่างๆ ลักษณะนี้มีประโยชน์และลักษณะที่เป็นแนวโน้มที่ทรงพลังอ่อนน้อมเป็นอย่างยิ่ง ต่อชีวิตของชนชาวรุสเซียในคริสตศตวรรษที่ 19 และ 20 โดยฝีมือของรากหญ้าลึกอยู่ในสถานการณ์ทางภูมิปัญญาและจิตใจ นับจากเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในคริสตศตวรรษที่ 14 และ 15 นั้น วิกฤติการณ์ครั้งนี้มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

“ผู้ปกครองในพระกรุณาธิคุณแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้า”

การที่ได้รู้ว่าเจ้าชายทรงรู้สึกอย่างไรเมื่อมีผู้ขานพระนามของพระองค์และทรงรู้สึกอย่างไรกับตัวแทนรุานั่นดรเป็นเรื่องสำคัญ เพราะทัศนะของเจ้าชายจะช่วยให้เข้าใจสานักงานของสังคมรุสเซียได้ ในคริสตศตวรรษที่ 14-15 ประชาชนรับรู้ว่าอำนาจของกษัตริย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ การสืบทอดสืบทอดอำนาจและสืบสันตติวงศ์ เราได้พบผังงานศรัณย์ของราชวงศ์ซึ่งจัดทำขึ้นอย่างระมัดระวังเป็นครั้งแรกใน พงศาวดารทเวอร์ (Tver Chronicle) ในคริสตศตวรรษที่ 15 บาง

ที่ผังนี้อาจเป็นแบบจำลองโครงสร้างของวงศ์วานกษัตริย์แห่งมัตสโควีกีได้ ปลายคริสตศวรรษที่ 15 พระจักรพรรดิเฟรเดริกที่ 3 ทรงถวายคำแนะนำแด่แกรนด์ปรินซ์อิวานที่ 3 แห่งมัตสโควี ว่าพระองค์ควรทรงดำเนินการพระยศแห่งกษัตริย์ อิวานตอบว่า “โดยพระกรุณาชี้ คุณแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้า เรายังเป็นผู้ปักป้ายของประเทศของเรา นานับตั้งแต่เริ่มต้นการสมัยแล้ว...เราเป็นตั้งบรรพชนของเราผู้ทรงได้ประทับเหนือบลังก์โดยพระผู้เป็นเจ้า” ความคิดที่ว่าประทับอยู่เหนือบลังก์ได้โดยพระเจ้านั้น ต่อนำได้ขยายความเป็นความเชื่ออย่างเต็มที่ว่าอำนาจแห่งกษัตริย์สืบทอดสิทธิ์ได้และว่าประเทศเป็นของเจ้าชายโดยการสืบทอดเป็นมรดก (votchina) ต่อมาความคิดเรื่องการสืบสานวงศ์วานเครื่อได้ดำเนินไปจนล่วงเลยพันแผลทางกษัตริย์ แห่งราชวงศ์รูริค

ใน ค.ศ.1472 กษัตริย์อิวานที่ 3 ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงแห่งจักรพรรดิบีแซนทิน ขณะนั้นเจ้าหญิงทรงประทับที่อิตาลี สำหรับในราชสำนักแกรนด์ปรินซ์แห่งมัตสโค พิธีอภิเษกครั้งนี้นับว่าเลิกเกริกหรูหราเป็นอย่างยิ่ง แต่ทัศนะที่ว่าแกรนด์ปรินซ์แห่งมัตสโคจะทรงกล้ายเป็นผู้สืบทอดสิทธิ์แห่งบลังก์บีแซนทินจากการอภิเษกครั้งนี้กลับเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ เพราะจักรพรรดิบีแซนทินล่มสลายลงแล้ว และผู้คนมีความเห็นว่าเป็นบทลงโทษของพระเจ้า อย่างที่จะได้เห็นคือที่มัสโค ผู้คนไม่ได้เชื่อเรื่องที่รัฐมัตสโควีจะดำเนินด้วยอำนาจของจักรพรรดิบีแซนทิน มากเท่ากับเรื่องที่ว่ารัฐมัตสโควีเข้าแทนที่จักรพรรดิบีแซนทินแล้ว

ความคิดที่ว่าอำนาจกษัตริย์เป็นไปตามโองการแห่งพระเจ้าคือ ฯ กล่าวเป็นความเชื่อที่แฝงแฝงอยู่ข้างใน ราตันคริสตศวรรษที่ 16 ตามเรื่องเล่าของชาติต่างชาติที่มาเยือนรัสเซีย บ่งบอกว่า ชาวมัตสโควีมองแกรนด์ปรินซ์ของพวกเขาว่าเป็นองค์แทนพระเจ้า พระประสงค์ของแกรนด์ปรินซ์ย่อมเป็นพระประสงค์ของพระเจ้า ทัศนะนี้อาจไม่เป็นที่ยอมรับทั่วไปในรัสเซีย ภายหลังจาก ค.ศ.1480 ระหว่างการณรงค์ต่อสู้กับชาวตาตัครัฐสำคัญ กษัตริย์อิวานที่ 3 ทรงลงทะเบียนทักษะของพระองค์ไว้ที่แม่น้ำอูกราและเสด็จกลับมัสโค อาร์ชบิชอปปัวสเซียน ริโล (Archbishop Vassian Rylo) ถวายพระสมณสาสน์ทูลอิวานอย่างชัดโดยชัดคำว่า “ท่านยังไม่ลืมว่าพระมีสิทธิ์庇ษาเด็ก” ที่จะสอนสั่ง “เจ้าชายได้ เมื่อนั้น โอเจ้านาย ท่านปักป้ายของพระเจ้าในยามสันติ ท่านวางข้อกำหนดภาษีแก่เราอย่างหนักหน่วง บัดนี้ท่านทรงกริ่งโกรธท่านแล้ว ทรงสั่งเราให้ไปตอกอยู่ในเมืองมีอของพวกตาตัค” วาสเซียนขานพระนามเจ้าชายว่า “ไอซ์ชลาด” และชี้ว่าพระเจ้าจะโปรดให้กษัตริย์ชาราหนนีที่ทำให้ชาคริสต์หลังเลือด ตันคริสตศวรรษที่ 16 โจชิฟ โวโลทสกี้ถืออิสระแนะนำแกรนด์ปรินซ์มาสืบงานประจำการแต่ก็ไม่ได้คาดใจใส่จริงจังนัก เหตุการณ์เหล่านี้เป็นย่างก้าวสุดท้ายที่คริสตจักรยังคงกระทำการโดยอิสระได้ “ผู้ปักป้ายใน

พระกรุณาธิคุณแห่งพระเจ้าฯ ไม่ทรงจำเป็นต้องอาศัยคำแนะนำจากพระราชาคณะทั้งหลายอีกต่อไปแล้ว